

SCA MEŽS LATVIJA SIA

VIDES PĀRSKATS PAR 2023. GADU

Vides pārskatu sagatavoja:
SIA “EcoSolutions and Environmental Resources Management”

2024

SATURS

1. SCA MEŽS LATVIJA MEŽU APSAIMNIEKOŠANAS GRUPAS APSAIMNIEKOJAMO MEŽAUDŽU RAKSTUROJUMS	3
1.1. Mežaudžu platību sadalījums pa zemes kategorijām	3
1.2. Mežaudžu platību sadalījums pa valdošajām sugām	4
1.3. Mežaudžu platību sadalījums pa augšanas apstākļu tipiem.....	5
1.4. Mežaudžu platību sadalījums pa vecuma grupām	7
1.5. SCA Mežs Latvija aizsargājamo teritoriju tīklā iekļautajās mežaudzēs noteikto saimnieciskās darbības ierobežojumu raksturojums	8
2. SCA MEŽS LATVIJA MEŽU APSAIMNIEKOŠANAS GRUPAS AIZSARGĀJAMO TERITORIJU TĪKLA GALVENO ELEMENTU RAKSTUROJUMS	10
2.1. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas	10
2.2. Baltijas jūras, kāpu, virszemes ūdensobjektu, mitrzemju aizsargjoslas un mežu aizsargjoslas ap pilsētām	13
2.3. ES nozīmes aizsargājami biotopi.....	14
2.4. Retu, apdraudētu un izmirstošu sugu dzīvotnes	17
2.5. Kultūras pieminekļi un to aizsargjoslas.....	22
3. AIZSARGĀJAMO TERITORIJU TĪKLA GALVENO ELEMENTU UN ĪPAŠI SAGLABĀJAMO VĒRTĪBU MONITORINGS	24
3.1. Vides vērtību un ekosistēmu funkciju novērtēšanas monitorings	24
3.1.1. Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programmā ietvertu datu apkopojums.....	24
3.1.2. Ūdeņu monitoringa programmā ietvertu datu apkopojums	38
3.1.3. Zemes monitoringa programmā ietvertu datu apkopojums	42
3.1.4. Nacionālā meža monitoringa programmā ietvertu datu apkopojums	43
3.1.5. Oglekļa piesaistes un uzglabāšanas funkciju monitorings.....	54
3.2. Mikroliegumu sugu dzīvotņu monitorings	54
3.3. Dižkoku monitorings.....	55
3.4. ES nozīmes aizsargājamo biotopu monitorings	56
3.5. Saimnieciskās darbības ietekmes uz vidi ūdeņu un mitrzemju aizsargjoslās monitorings	57
3.6. Vietējas, reģiona vai valsts nozīmes kultūras pieminekļu monitorings.....	58
Izmantotā literatūra	59
Izmantotās datubāzes	59

PIELIKUMI

- 1. pielikums.** SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrēto īpaši aizsargājamo sugu saraksts.
- 2. pielikums.** SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrēto kultūras pieminekļu saraksts.
- 3. pielikums.** Aizsargājamo teritoriju tīklā konstatēto MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 iekļauto sugu dzīvotņu monitorings. Kopsavilkums par 2023. gadā veiktajiem apsekojumiem.
- 4. pielikums.** Aizsargājamo teritoriju tīklā konstatēto dižkoku (koki, kas sasnieguši izmērus, kas definēti MK 2010. gada 16. marta noteikumu Nr. 264 2. pielikumā) monitorings. Kopsavilkums par 2023. gadā veiktajiem apsekojumiem.
- 5. pielikums.** ES nozīmes aizsargājamo biotopu monitorings. Kopsavilkums par 2023. gadā veiktajiem apsekojumiem.
- 6. pielikums.** Saimnieciskās darbības ietekmes uz vidi ūdeņu un mitrzemju aizsargjoslās monitorings. Kopsavilkums par 2023. gadā veiktajiem apsekojumiem.
- 7. pielikums.** Aizsargājamo teritoriju tīklā konstatēto vietējas, reģiona vai valsts nozīmes kultūras pieminekļu monitorings. Kopsavilkums par 2023. gadā veiktajiem apsekojumiem.
- 8. pielikums.** Siltumnīcefekta gāzu (SEG) un oglekļa dioksīda (CO₂) piesaistes aprēķini par SIA "SCA Mežs Latvija" apsaimniekotajiem meža īpašumiem.

1. SCA MEŽS LATVIJA MEŽU APSAIMNIEKOŠANAS GRUPAS APSAIMNIEKOJAMO MEŽAUDŽU RAKSTUROJUMS

1.1. MEŽAUDŽU PLATĪBU SADALĪJUMS PA ZEMES KATEGORIJĀM

Kopumā SCA Mežs Latvija mežu apsaimniekošanas grupa apsaimnieko meža zemju platības, kas aizņem 45836,14 ha lielas platības. Sadalījumā pa zemes lietošanas kategorijām, lielākās platības aizņem mežaudzes (41423,28 ha), izcirtumi (1945,36), zāļu purvi (762,71 ha), kā arī meža lauces (553,08 ha). Meža zemju platības pēc zemes kategorijām sadalījumā pa grupas dalībniekiem attēlotas 1.1.1. tabulā.

1.1.1. tabula. Meža zemju platības pēc zemes kategorijām sadalījumā pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.).

Zemes kategorija	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Mežaudze	24914,09	8152,16	8357,03	41423,28
Iznīkusi mežaudze	14,90	1,98	1,04	17,92
Izcirtums	1520,23	220,07	205,06	1945,36
Sūnu purvs	54,47	60,13	20,91	135,51
Zāļu purvs	273,13	316,19	173,39	762,71
Pārejas purvs	21,27	102,41	112,97	236,65
Meža lauce	223,39	181,82	147,87	553,08
Meža dzīvnieku barošanas lauce	54,33	33,59	13,01	100,93
Smiltājs	12,15	0,58	0,00	12,73
Pārplūstošs klajums	105,61	153,24	82,53	341,38
Bebu applūdinājums	155,02	85,02	66,33	306,37
Kokmateriālu krautuves vieta	0,20	0,00	0,02	0,22
KOPĀ	27348,79	9307,19	9180,16	45836,14

1.2. MEŽAUDŽU PLATĪBU SADALĪJUMS PA VALDOŠAJĀM SUGĀM

Mežaudžu platību sadalījumā pa valdošajām koku sugām, lielākās teritorijas aizņem bērzu meži (16017,72 ha), egļu meži (8726,66 ha), baltalkšņu meži (6290,39 ha), apšu meži (4724,26 ha), kā arī priežu meži (3666,77 ha). Mežaudžu platības pēc valdošajām sugām sadalījumā pa grupas dalībniekiem attēlotas 1.2.1. tabulā.

1.2.1. tabula. Mežaudžu platības pēc valdošajām koku sugām sadalījumā pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.).

Valdošā koku suga	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Priede	1950,97	465,02	1250,78	3666,77
Egļe	4826,73	2570,81	1329,12	8726,66
Bērzs	10319,83	2333,39	3364,50	16017,72
Melnalksnis	771,16	483,01	349,87	1604,04
Apse	3102,16	715,24	906,86	4724,26
Baltalksnis	3732,09	1468,30	1090,00	6290,39
Ozols	35,97	1,64	14,76	52,37
Osis	54,76	7,60	9,93	72,29
Liepa	13,41	3,18	5,58	22,17
Lapegļe	1,00	6,40	0,00	7,40
Goba, vīksna	13,45	0,20	0,78	14,43
Papele	1,74	1,57	0,94	4,25
Vītols	3,78	8,57	2,04	14,39
Blīgzna	61,64	66,46	19,92	148,02
Kļava	20,88	20,26	11,95	53,09
Saldais ķirsis	0,43	0,00	0,00	0,43
Pīlādži	4,09	0,51	0,00	4,60
KOPĀ	24914,09	8152,16	8357,03	41423,28

1.3. MEŽAUDŽU PLATĪBU SADALĪJUMS PA AUGŠANAS APSTĀKĻU TIPIEM

Sadalījumā pa augšanas apstākļu tiem, lielākās platības aizņem sausieņu meži, kur visbiežāk sastopamie augšanas apstākļu tipi ir vēris (17369,41 ha) un damaksnis (8378,41 ha). No slapjainu mežiem vislielākās platības aizņem slapjais vēris (2191,23 ha) un slapjais damaksnis (1407,69 ha), no purvaiņu mežiem visbiežāk sastopami niedrāji (1967,03 ha) un dumbrāji (1457,40 ha), no āreņu mežiem platlapju āreņi (2547,00 ha) un šaurlapu āreņi (1915,11 ha), savukārt no kūdreņu mežiem šaurlapu kūdrenis (2447,62 ha) un platlapu kūdrenis (1720,92 ha).

Mežaudžu platības pēc augšanas apstākļu tiem sadalījumā pa grupas dalībniekiem attēlotas 1.3.1. tabulā.

1.3.1. tabula. *Mežaudžu platības pēc augšanas apstākļu tiem sadalījumā pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)*

Augšanas apstākļu tips	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Sausieņu meži				
Sils (Sl)	3,01	0,00	0,00	3,01
Mētrājs (Mr)	24,32	20,13	10,2	54,65
Lāns (Ln)	161,50	62,73	274,32	498,55
Damaksnis (Dm)	5043,29	1340,61	1994,51	8378,41
Vēris (Vr)	9877,30	4609,96	2882,15	17369,41
Gārša (Gr)	450,90	108,07	103,40	662,37
Slapjainu jeb slapjo minerālaugšņu meži				
Grīnis (Gs)	1,48	1,54	0,00	3,02
Slapjais mētrājs (Mrs)	37,81	1,01	30,55	69,37
Slapjais damaksnis (Dms)	905,56	139,63	362,50	1407,69
Slapjais vēris (Vrs)	1359,97	494,45	336,81	2191,23
Slapjā gārša (Grs)	102,17	19,97	27,76	149,90
Purvaiņi jeb slapjo kūdras augšņu meži				
Purvājs (Pv)	255,33	47,05	66,85	369,23

Augšanas apstākļu tips	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Niedrājs (Nd)	1068,91	348,02	550,10	1967,03
Dumbrājs (Db)	742,32	443,72	271,36	1457,40
Liekņa (Lk)	19,47	3,43	6,72	29,62
Āreņu jeb nosusināto slapjo minerālaugšņu meži				
Viršu ārenis (Av)	3,69	0,00	0,32	0,00
Mētru ārenis (Am)	53,66	0,00	1,86	55,52
Šaurlapu ārenis (As)	1434,64	86,07	394,40	1915,11
Platlapu ārenis (Ap)	1968,71	180,24	398,05	2547,00
Kūdreņu jeb nosusināto slapjo kūdras augšņu meži				
Viršu kūdrenis (Kv)	44,59	0,0	8,10	52,69
Mētru kūdrenis (Km)	79,26	1,15	27,68	108,09
Šaurlapu kūdrenis (Ks)	1687,70	258,12	501,80	2447,62
Platlapu kūdrenis (Kp)	1181,12	221,08	318,72	1720,92
KOPĀ	26503,02	8386,98	8567,84	43457,84

1.4. MEŽAUDŽU PLATĪBU SADALĪJUMS PA VECUMA GRUPĀM

SCA Mežs Latvija mežu apsaimniekošanas grupas apsaimniekotajās mežaudžu platībās visbiežāk sastopamās vecuma grupas ir jaunaudzis, kas aizņem 18054,51 ha lielas platības, kā arī vidēja vecuma audzis, kas aizņem 14917,65 ha lielas platības. Mežaudžu platības pēc vecuma grupām sadalījumā pa grupas dalībniekiem attēlotas 1.4.1. tabulā.

1.4.1. tabula. Mežaudžu platības pēc vecuma grupām sadalījumā pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.).

Zemes kategorija	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Jaunaudze	11526,18	3478,94	3049,39	18054,51
Vidēja vecuma audze	9266,53	2599,92	3051,20	14917,65
Briestaudze	2131,03	803,19	956,68	3890,90
Pieaugusi audze	1315,46	646,50	787,45	2749,41
Pāraugusi audze	674,89	623,61	512,31	1810,81
KOPĀ	24914,09	8152,16	8357,03	41423,28

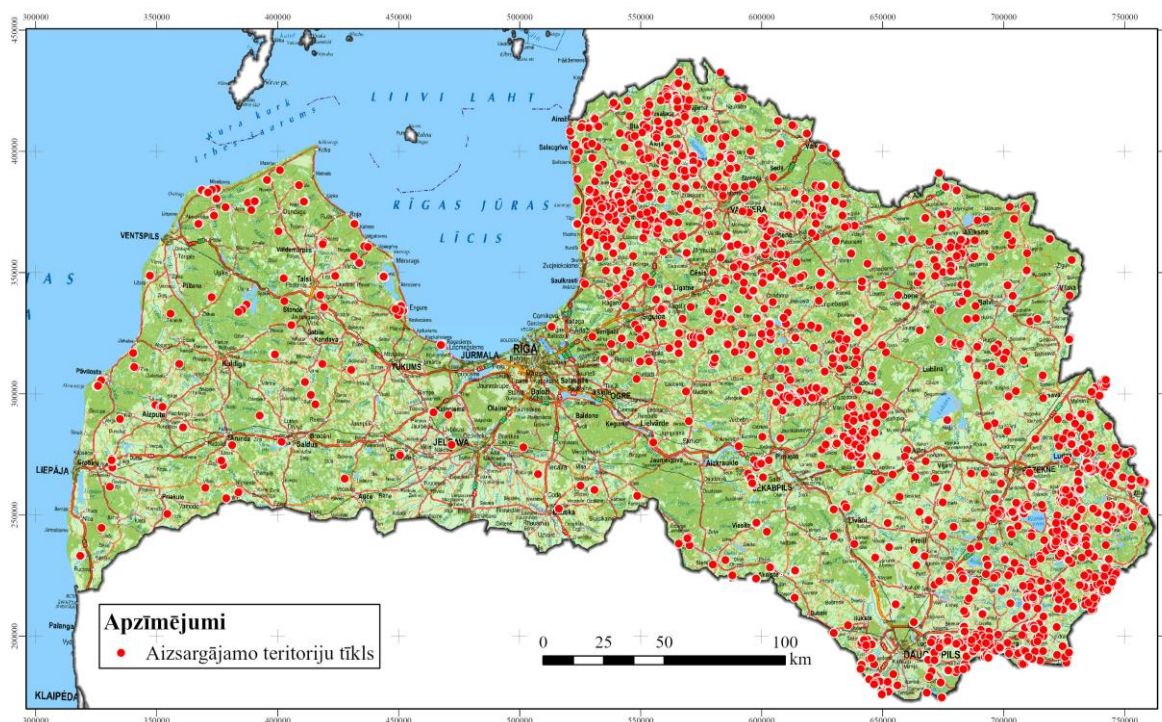
1.5. SCA MEŽS LATVIJA AIZSARGĀJAMO TERITORIJU TĪKLĀ IEKĻAUTAJĀS MEŽAUDŽĒS NOTEIKTO SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IEROBEŽOJUMU RAKSTUROJUMS

Uz 31.12.2023., saskaņā ar SCA GEO datu pārvaldības sistēmā iekļauto informāciju, aizsargājamo teritoriju tīkla kopējā platība veido 7764,25 ha, kas sastāda 16,98 % no FSC sertificētajām grupas apsaimniekotajām platībām. ATT platības sadalījumā pa grupas dalībniekiem attēlotas 1.5.1. tabulā, savukārt AAT iekļauto mežaudžu izvietojums kartogrāfiski atspoguļots 1.5.1. attēlā.

1.5.1. tabula. ATT platības sadalījumā pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.).

Zemes kategorija	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Aizsargājamo teritoriju tīkla platības (ha)*	3898,55	1467,38	2418,32	7784,25

* ATT elementi savstarpēji nepārklājas

1.5.1. attēls. ATT iekļauto mežaudžu izvietojuma kartogrāfisks attēlojums (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.).

Valsts noteiktie saimnieciskās darbības aprobežojumi veido 2991,82 ha no grupas apsaimniekotajām meža platībām (skatīt 1.5.2. tabulu). Papildus valsts noteiktajiem mežsaimnieciskās darbības aprobežojumiem, pamatojoties uz ekspertu rekomendācijām, grupas apsaimniekotajās mežaudzēs var tikt noteikti papildus mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi. Uz 31.12.2023., papildus valsts noteiktajiem mežsaimnieciskās darbības ierobežojumiem, 3462,26 ha lielās mežaudžu platībās noteikts mežsaimnieciskās darbības aizliegums ATT ietvaros sastopamo ĪSV aizsardzības nodrošināšanai.

Visa informācija par ATT iekļautajiem meža nogabaliem, tajos sastopamajām ĪSV, kā arī noteiktajiem mežsaimnieciskās darbības aprobežojumiem, ir integrēta SCA GEO datu pārvaldības sistēmā, ko izmanto grupas darbinieki, kas atbild par mežsaimnieciskās darbības plānošanu un uzraudzību. ATT ietilpstošajās mežaudzēs mežistrādes darbi vai jaunas infrastruktūras izbūve var tikt īstenoti, tikai ņemot vērā ekspertu definētos apsaimniekošanas nosacījumus.

Gadījumos, kad uzņēmuma darbinieki, plānojot vai realizējot mežsaimniecisko darbību mežaudzēs, kurās nav noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, identificē pazīmes, kas liecina par potenciālu ĪSV klātbūtni meža nogabalā (piemēram lielo ligzdu, dižkoku, senkapus u.c.), mežsaimnieciskā darbība tiek pārtraukta un tiek nodrošināta atbilstošās kvalifikācijas eksperta piesaiste. Piesaistītais eksperts veic teritorijas apsekošanu, novērtējot ĪSV klātbūtni nogabalā. Gadījumā, ja nogabalā tiek konstatētas ĪSV, konkrētais nogabals tiek iekļauts ATT un turpmāk tajā mežsaimnieciskā darbība var tikt īstenota tikai saskaņā ar ekspertu definētajiem apsaimniekošanas nosacījumiem.

1.5.2. tabula. Noteiktie mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi sadalījumā pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

Saimnieciskās darbības aprobežojums	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Valsts likumdošanā noteiktie mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi				
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	95,21	0,95	89,84	186,00
Aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte	6,85	4,22	163,05	174,12
Aizliegta galvenā cirte	20,39	7,65	90,94	118,98
Aizliegta kailcirte	848,05	329,86	805,63	1983,54
Sezonāli aizliegta mežsaimnieciskā darbība	436,82	6,14	86,22	529,18

Saimnieciskās darbības aprobežojums	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Kopējās platības ar mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi	1407,32	348,82	1235,68	2991,82
Papildus noteiktie mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi ĪSV saglabāšanai				
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība	548,05	254,82	482,13	1285,00
Platības, kurās jāievēro papildus nosacījumi ĪSV saglabāšanai	1081,56	464,89	630,81	2177,26
Kopējās platības kurās noteikti papildus mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi	1629,61	719,71	1112,94	3462,26

* iekļautas tikai platības, kurās papildus noteiktie mežsaimnieciskās darbības aprobežojumi ir jauni vai stingrāki par valsts noteiktajiem

2. SCA MEŽS LATVIJA MEŽU APSAIMNIEKOŠANAS GRUPAS AIZSARGĀJAMO TERITORIJU TĪKLA GALVENO ELEMENTU RAKSTUROJUMS

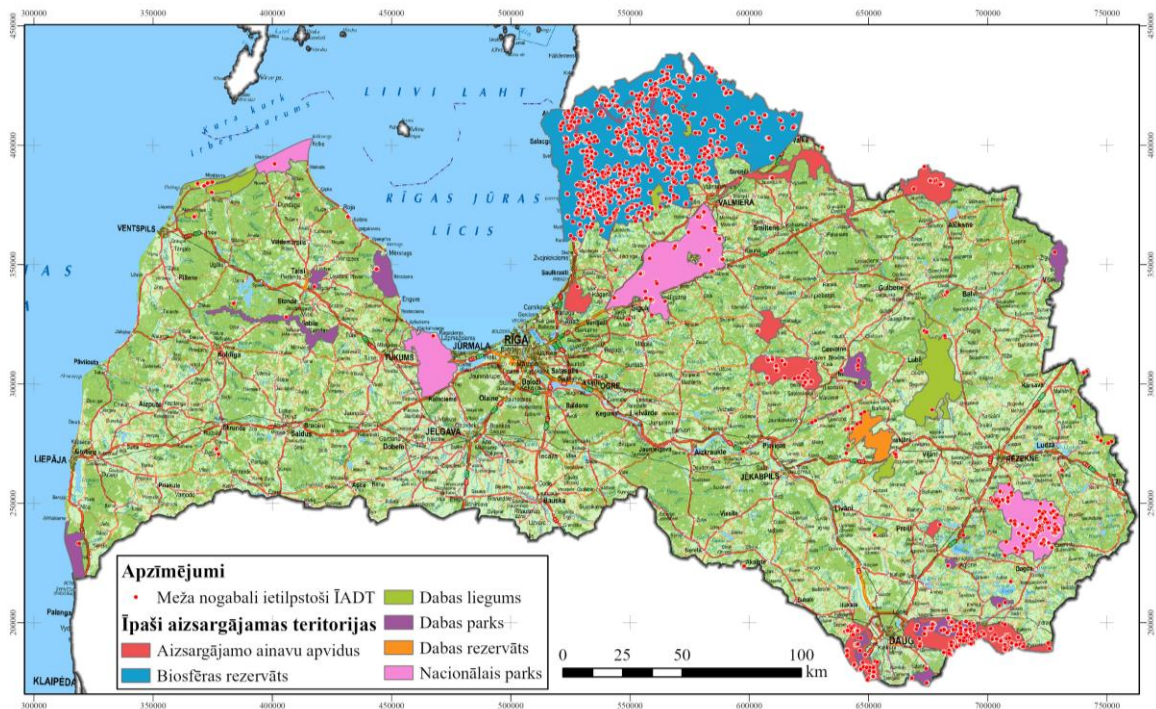
2.1. ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT) Latvijā ir ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību - retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

Latvijas likumdošanā noteiktajā kārtībā ir izveidotas 658 ĪADT (neskaitot aizsargājamus kokus (dižkokus) un aizsargājamus akmeņus (dižakmeņus)), kur katra no tām atbilstoši to izveides un aizsardzības mērķiem atbilst kādai no astoņām aizsargājamo teritoriju kategorijām - nacionālais parks, biosfēras rezervāts, dabas parks, aizsargājamo ainavu apvidus, dabas liegums, dabas rezervāts, dabas piemineklis, aizsargājama jūras teritorija.

Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT) Latvijā ir ģeogrāfiski noteiktas platības, kas atrodas īpašā valsts aizsardzībā, lai aizsargātu un saglabātu dabas daudzveidību - retas un tipiskas dabas ekosistēmas, aizsargājamo sugu dzīves vidi, savdabīgas, skaistas un Latvijai raksturīgas ainavas, ģeoloģiskos un ģeomorfoloģiskos veidojumus, dendroloģiskos stādījumus un dižkokus, kā arī sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai nozīmīgas teritorijas.

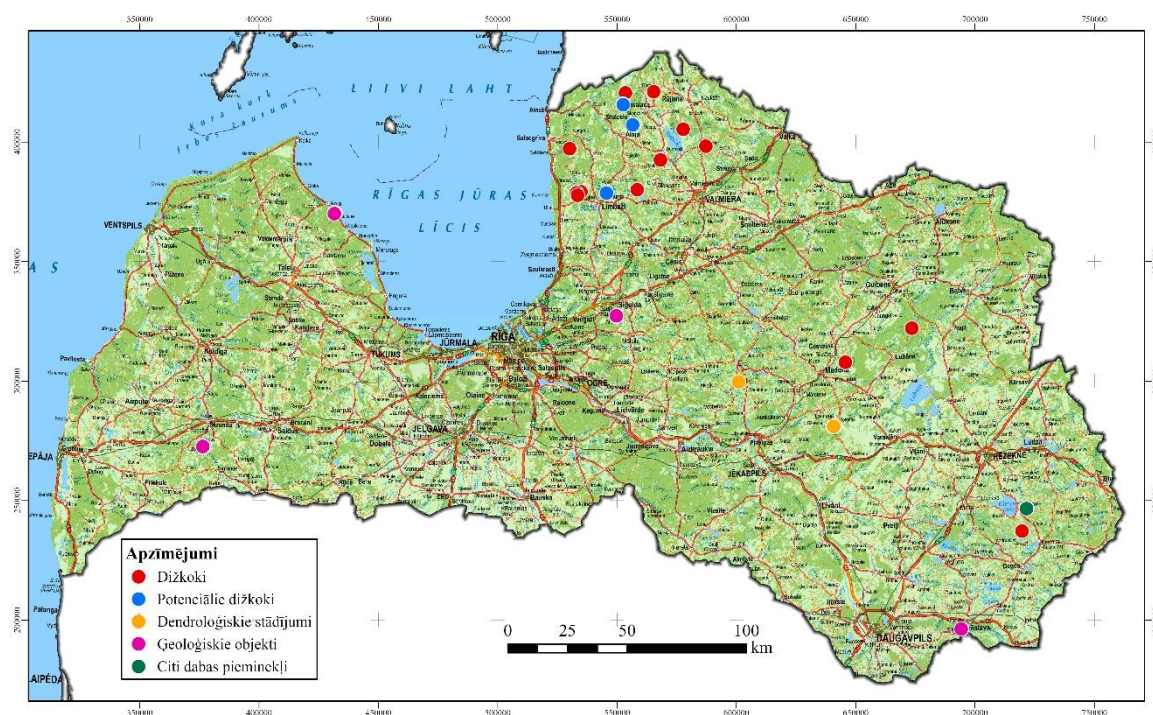
Kopumā 14860,89 ha (2.1.1. tabula) no SCA Mežs Latvija grupas pārvaldībā esošām platībām ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, tostarp 1744,88 ha nacionālajos parkos, 10387,75 ha biosfēras rezervātā, 524,41 ha dabas parkos, 1939,83 ha aizsargājamo ainavu apvidos, 264,02 ha dabas liegumos. SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrēti dabas pieminekļi - ģeoloģiskie objekti 20,66 ha lielā platībā, dendroloģiskie stādījumi 0,32 ha lielā platībā, kā arī citi dabas pieminekļi 1,19 ha lielā platībā. SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrēti 39 dižkoki un 10 potenciālie dižkoki (2.1.2. tabula). ĪADT ietilpstošo SCA Mežs Latvija grupas pārvaldībā esošo mežaudžu kartogrāfisks attēlojums atspoguļots 2.1.1. attēlā, savukārt SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrētie dabas pieminekļi kartogrāfiski atspoguļoti 2.1.2 attēlā.

2.1.1. attēls. ĪADT ietilpstošo SCA Mežs Latvija grupas pārvaldībā esošo mežaudžu kartogrāfisks attēlojums (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

2.1.1. tabula. ĪADT ietilpstošo platību sadalījums pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju veids	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Aizsargājamo ainavu apvidus	320,96	13,63	1605,24	1939,83
Biosfēras rezervāts	8900,37	24,41	1462,96	10387,75
Dabas liegums	43,37	12,05	208,59	264,02
Dabas parks	100,68	0,00	423,74	524,41
Dabas rezervāti	0,002	0,00	0,00	0,002
Nacionālais parks	569,34	654,72	520,81	1744,88
ĪADT kopā	9934,72	704,82	4221,34	14860,89
<i>T.sk. NATURA 2000 teritorijas</i>	1038,94	680,40	2763,40	4482,74

2.1.2. attēls. SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrēto dabas pieminekļu kartogrāfisks attēlojums (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

2.1.2. tabula. SCA Mežs Latvija aizsargājamo teritoriju tīklā reģistrēto dabas pieminekļu sadalījums pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

Dabas pieminekļi	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Skaitis				
Dižkoki	30	3	6	39
Potenciāli dižkoki	8	2	0	10
Platības (ha)				
Ģeoloģiskie objekti	4,41	0,00	16,25	20,66
Dendroloģiskie stādījumi	0,32	0,00	0,00	0,32
Citi dabas pieminekļi	0,00	0,00	1,19	1,19

2.2. BALTIJAS JŪRAS, KĀPU, VIRSZEMES ŪDENSOBJEKTU, MITRZEMJU AIZSARGJOSLAS UN MEŽU AIZSARGJOSLAS AP PILSĒTĀM

Aizsargjoslu uzdevums ir aizsargāt dažāda veida (gan dabiskus, gan mākslīgus) objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošināt to ekspluatāciju un drošību vai pasargāt vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes. Vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslas tiek noteiktas ap objektiem un teritorijām, kas ir nozīmīgas no vides un dabas resursu aizsardzības un racionālas izmantošanas viedokļa. To galvenais uzdevums ir samazināt vai novērst antropogēnās negatīvās iedarbības ietekmi uz objektiem, kuriem noteiktas aizsargjoslas.

Kopumā 3126,58 hektāri (2.2.1. tabula) no SCA Mežs Latvija grupas pārvaldībā esošām teritorijām ietilpst Baltijas jūras, kāpu, virszemes ūdensobjektu un mitrzemju aizsargjoslu teritorijās. Baltijas jūras, kāpu, virszemes ūdensobjektu un mitrzemju aizsargjoslu teritorijās aizņem 6,82 % no SCA Mežs Latvija grupas kopējās apsaimniekojamo teritoriju platības.

2.2.1. tabula. Virszemes ūdensobjektu un mitrzemju aizsargjoslās ietilpstošo platību sadalījums pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

Aizsargjoslu veids	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Ierobežota saimnieciskās darbības josla	75,03	0,00	189,80	264,83
Ūdenstilpju/-teču aizsargjosla	543,23	269,00	416,05	1228,28
Aizsargjosla ap purviem	72,52	16,86	55,74	145,12
Ūdensobjektu ierobežojuma josla	765,39	392,04	330,92	1488,35
KOPĀ	1456,17	677,90	992,51	3126,58

2.3. ES NOZĪMES AIZSARGĀJAMIE BIOTOPI

Padomes direktīvas 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Biotopu direktīva) I pielikumā minēti ES nozīmes biotopiem, kuriem draud izzušana to dabiskās izplatības areālā vai tiem ir mazs dabiskās izplatības areāls to izplatības samazināšanās dēļ vai ļoti nelielās teritorijas dēļ, vai tie var sniegt precīzus piemērus par tipiskām iezīmēm, kas piemīt vienam vai vairākiem no biogeogrāfiskajiem reģioniem.

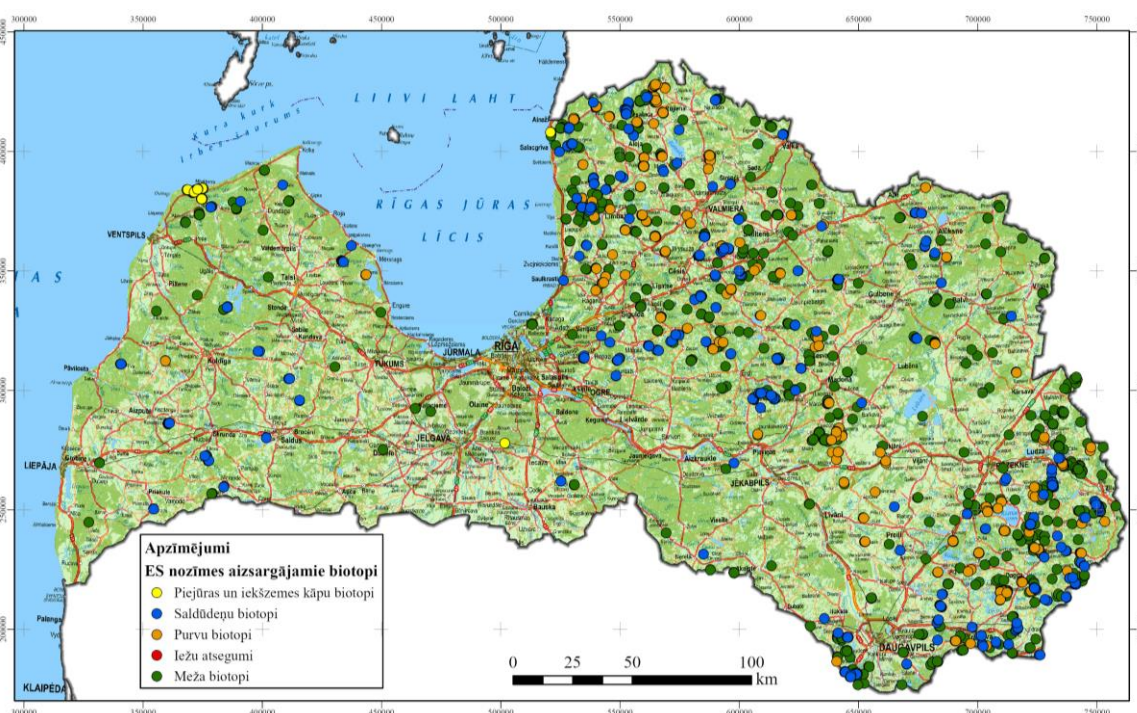
Biotopu Direktīvas 92/43/EKK, mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, floras un faunas aizsardzības pasākumus to saglabāšanai vai atjaunošanai labvēlīgā aizsardzības statusā. Biotopu direktīvas I pielikumā uzskaitītie biotopi (izņemot ES nozīmes zālāju, stāvošu saldūdeņu, kā arī jūras un iesāļu augtņu biotopus), kas sastopami SCA Mežs Latvija SIA apsaimniekotajās teritorijās un to aizņemtās platības ir atspoguļotas 2.3.1. tabulā. ES nozīmes aizsargājамie biotopi kopumā aizņem 2,74 % no SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotām platībām. Kopumā SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās reģistrēti 22 ES nozīmes biotopu veidi ar kopējo platību 1258,89 ha, no tiem Piejūras un iekšzemes kāpu biotopi – 103,81 ha, Saldūdeņu biotopi – 33,52 ha, Purvu biotopi – 409,77 ha, Iežu atsegumu biotopi – 0,29 ha, Meža biotopi – 711,41 ha. SCA Mežs Latvija grupas pārvaldībā esošās mežaudzes, kurās reģistrēti ES nozīmes aizsargājамie biotopi kartogrāfiski atspoguļotas 2.3.1. attēlā.

2.3.1. tabula. SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās reģistrētie ES nozīmes aizsargājamo biotopu veidi¹ un platību sadalījums pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

ES nozīmes aizsargājamais biotops	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Piejūras un iekšzemes kāpu biotopi				
2180 Mežainas piejūras kāpas	0,01	0,00	94,33	94,34
2190 Mitras starpkāpu ieplakas	0,00	0,00	9,56	9,56
Saldūdeņu biotopi				
3260 Upju straujtes un dabiski upju posmi	14,88	8,41	10,23	33,52
Purvu biotopi				
7110* Neskarti augstie purvi	91,22	8,72	32,15	132,09
7120 Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	27,57	15,54	8,24	51,35
7140 Pārejas purvi un slīkšņas	48,84	123,30	45,91	218,05
7160 Minerālvielām bagāti avoti un avoksnāji	0,33	0,01	6,11	6,44
7220* Avoti, kuri izgulsnē avotkaļķus	0,00	0,00	0,55	0,55
7230 Kaļķaini zāļu purvi	0,89	0,00	0,39	1,29
Iežu atsegumu biotopi				
8220 Smilšakmens atsegumi	0,004	0,00	0,29	0,29
Meža biotopi				
9010* Veci vai dabiski boreāli meži	51,43	7,42	25,31	84,17
9020* Veci jaukti platlapju meži	9,17	0,00	6,14	15,32
9050 Lakstaugiem bagāti egļu meži	17,69	5,41	16,21	39,31
9060 Skujkoku meži uz osveida reljefa formām	2,00	0,49	0,00	2,49
9070 Meža ganības	0,01	0,00	0,00	0,01
9080* Staignāju meži	68,27	53,83	46,21	168,31
9160 Ozolu meži	3,43	0,39	1,60	5,43

ES nozīmes aizsargājamais biotops	Platības (ha)			
	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
9180* Nogāžu un gravu meži	16,72	1,87	24,80	43,39
91D0* Purvaini meži	148,42	20,13	119,55	288,10
91E0* Aluviāli krastmalu un palieņu meži	21,99	8,28	31,79	62,05
91F0 Jaukti ozolu, gobu, ošu meži gar lielām upēm	2,83	0,00	0,00	2,83
KOPĀ:	524,82	253,79	469,14	1258,89

1 tabulā iekļauti ES nozīmes biotopi, kuru SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajā teritorijā pārsniedz 0,01 ha. Meža zemēs esošie ES nozīmes zālāju, stāvošu saldūdeņu, kā arī jūras un iesāļu augtņu biotopi netiek iekļauti ĪSV sarakstā, jo šo biotopu veidu sastopamība meža nogabalos pamatā ir saistīta ar kļūdainu biotopu kartējumu vai kļūdainu taksāciju.

2.3.1. attēls. SCA Mežs Latvija grupas pārvaldībā esošās mežaudzes, kurās reģistrēti ES nozīmes aizsargājami biotopi kartogrāfisks attēlojums (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

2.4. RETU, APDRAUDĒTU UN IZMIRSTOŠU SUGU DZĪVOTNES

Latvijā ir konstatētas vairāk nekā 18 000 dzīvnieku sugu, vairāk nekā 5300 augu sugu un aptuveni 4000 sēņu sugas. Zinātnieki lēš, ka aptuveni 907 sugas (3,3 % no kopējā sugu skaita) ir retas un apdraudētas. Savvaļas sugas ir nozīmīga ikvienas ekosistēmas sastāvdaļa. Kādai sugai izzūdot, tiek izjauktas sugu savstarpējās saiknes. Tāpat neatgriezeniski var izzust iespēja nākotnē cilvēka labā izmantot pašreiz nezināmas šīs sugas īpašības. Biotopu zudums, malumedniecība, invazīvas sugas un citi faktori, kas strauji maina ierastos dzīves apstākļus, var novest pie retu un apdraudētu sugu izmiršanas. Apzinot sugu stāvokli un veicot sugu aizsardzības pasākumus, mēs rūpējamies par bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu, dabas resursu saprātīgu izmantošanu.

SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās, atbilstoši Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem kopumā reģistrētas 1128 atradnes 125 sugām kas iekļautas Latvijā īpaši aizsargājamo sugu sarakstā. Pilns saraksts ar SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās konstatētajām Latvijā īpaši aizsargājamām sugām pievienots 1. pielikumā.

No SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās konstatētajām īpaši aizsargājamām sugām 51 suga ir iekļauta MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940. Atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai šo sugu aizsardzībai var tikt veidoti mikroliegumi. Uz vides pārskata sagatavošanas brīdi SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reto un aizsargājamo sugu aizsardzībai kopumā mikroliegumi izveidoti 9 sugām 19,31 ha lielā platībā. SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās reģistrētās MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 iekļauto sugu atradnes, kā arī sugu aizsardzībai izveidoto mikroliegumu un noteikto mikroliegumu buferzonu platību sadalījums pa grupas dalībniekiem raksturots 2.4.1. tabulā, savukārt reģistrētās atradnes kartogrāfiski atspoguļotas 2.4.1. attēlā.

2.4.1. tabula. SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās reģistrētās MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 iekļauto sugu atradnes, sugu aizsardzībai izveidoto mikroliegumu un noteikto mikroliegumu buferzonu platību sadalījums pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

Sugas nosaukums latīniski un latviski	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 iekļautās sugas un to atradņu skaits				
Putni				
<i>Aquila pomarina</i> / Mazais ērglis	25	6	6	37

Sugas nosaukums latīniski un latviski	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
<i>Botaurus stellaris</i> / Lielais dumpis		5	1	6
<i>Ciconia nigra</i> / Melnais stārķis	9			9
<i>Cygnus cygnus</i> / Ziemeļu gulbis	12	3	1	16
<i>Columba oenas</i> / Meža balodis	7	1	2	10
<i>Glaucidium passerinum</i> / Apodziņš	13	2	7	22
<i>Haliaeetus albicilla</i> / Jūras ērglis	19		2	21
<i>Larus ridibundus</i> / Lielais ķīris	1	2	1	4
<i>Milvus migrans</i> / Melnā klija	1		3	4
<i>Pandion haliaetus</i> / Zivjērglis	3			3
<i>Picoides tridactylus</i> / Trīspirkstu dzenis	2	1	5	8
<i>Tetrao urogallus</i> / Mednis	1			1
<i>Aquila pomarina</i> / Mazais ērglis	25	6	6	37
Kukaiņi				
<i>Euphydryas aurinia</i> / Skabiosu pļavraibenis	1			1
<i>Gnorimus nobilis</i> / Spīdīgais praulgrauzis			2	2
<i>Gnorimus variabilis</i> / Blāvais praulgrauzis			1	1
<i>Margaritifera margaritifera</i> / Ziemeļu upespērlene	3			3
<i>Oxyporus mannerheimii</i> / Manerheima īsspārnis			1	1
<i>Podisma pedestris</i> / Īsspārnu sisenis	1			1
Vaskulārie augi				
<i>Allium ursinum</i> / Laksis	7			7
<i>Anthriscus nitida</i> / Spožais suņburkšķis			1	1
<i>Cardamine flexuosa</i> / Izlocītā ķērsa	7			7
<i>Carex pilosa</i> / Mataināis grīslis			1	1
<i>Carex rhizina</i> / Pēdveida grīslis			4	4
<i>Crepis mollis</i> / Mīkstā cietpiene	1			1
<i>Dactylorhiza cruenta</i> / Asinssarkanā dzegužpirkstīte		1		1

Sugas nosaukums latīniski un latviski	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
<i>Dactylorhiza russowii</i> / Rusova dzegužpirkstīte			1	1
<i>Diphasiastrum complanatum</i> / Parastais plakanstaipeknis	1	1	7	9
<i>Herminium monorchis</i> / Vienguma hermīnija			1	1
<i>Jovibarba sobolifera</i> / Atvašu saulrietenis	1			1
<i>Lathyrus niger</i> / Melnā dedestiņa			2	2
<i>Liparis loeselii</i> / Lēzeļa lipare	1	9	18	28
<i>Lunaria rediviva</i> / Daudzgadīgā mēnesene	5		18	23
<i>Neottianthe cucullata</i> / Cepurainā neotiante			1	1
<i>Orchis mascula</i> / Vīru dzegužpuķe			4	4
<i>Orobanche pallidiflora</i> / Bālziedu brūnkāte	4			4
<i>Pulsatilla patens</i> / Meža silpurene		1	1	2
<i>Ranunculus lanuginosus</i> / Villainā gundega	1		3	4
Sūnas				
<i>Anastrophyllum hellerianum</i> / Hellera ķīļlape	3		2	5
<i>Buxbaumia viridis</i> / Zaļā buksbaumija	3			3
<i>Geocalyx graveolens</i> / Smaržīgā zemessomenīte		1	1	2
<i>Hamatocaulis vernicosus</i> / Spīdīgā āķīte	1			1
<i>Jungermannia leiantha</i> / Gludkausiņa jungermannija	1	1	1	3
<i>Meesia triquetra</i> / Trīsrindu mēzija			1	1
<i>Odontoschisma denudatum</i> / Kailā apaļlape	1		1	2
<i>Scapania nemorea</i> / Birtalu lāpstīte	2			2
<i>Trichocolea tomentella</i> / Tūbainā bārkstlape	7	1		8
Ķērpji				
<i>Biatora sphaeroides</i> / Lodveida biatora	2			2
<i>Chaenotheca chlorella</i> / Zaļganā henotēka	1			1
Sēnes				
<i>Fomitopsis rosea</i> / Rožainā apmalpiepe	1		1	2

Sugas nosaukums latīniski un latviski	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
<i>Ganoderma lucidum</i> / Lakas plakanpiepe	1	4	4	9
<i>Phellinus nigrolimitatus</i> / Melnsvītras cietpiepe	2			2
<i>Xylobolus frustulatus</i> / Plaisājošā rūtainē			1	1
Abinieki				
<i>Triturus cristatus</i> Lielais tritons	1	0,00	0,00	1
MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 iekļauto sugu poligonveida atradņu platības (ha)				
Putni				
<i>Tetrao urogallus</i> / Mednis	0,19	0,00	0,00	0,19
Kukaiņi				
<i>Margaritifera margaritifera</i> / Ziemeļu upespērlene	0,62	0,00	0,00	0,62
<i>Osmoderma barnabita</i> / Lapkoku praulgrauzis	0,91	0,00	0,00	0,91
Vaskulārie augi				
<i>Lunaria rediviva</i> / Daudzgadīgā mēnesene	0,00	0,00	1,78	1,78
<i>Pulsatilla patens</i> / Meža silpurene	0,00	0,00	1,24	1,24
KOPĀ	1,71	0,00	3,02	4,74
Sugu aizsardzībai izveidoto mikroliegumu platības (ha)				
Putni				
<i>Dendrocopos leucotos</i> / Baltmuguras dzenis	2,07	0,96	0,00	3,02
<i>Haliaeetus albicilla</i> / Jūras ērglis	5,84	0,00	0,005	5,84
<i>Aquila chrysaetos</i> / Klinšu ērglis	0,00	0,00	3,25	3,25
<i>Aquila pomarina</i> / Mazais ērglis	23,98	0,00	11,28	0,00
<i>Tetrao urogallus</i> / Mednis	0,19	0,004	0,00	0,00
<i>Ciconia nigra</i> / Melnais stārķis	16,51	0,00	0,00	0,00
<i>Picoides tridactylus</i> / Trīspirkstu dzenis	0,00	0,00001	0,51	0,51
<i>Dendrocoptes medius</i> / Vidējais dzenis	4,83	0,00	0,00	4,83
<i>Pandion haliaetos</i> / Zivjērglis	1,85	0,00	0,00	1,85

Sugas nosaukums latīniski un latviski	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
KOPĀ	55,27	0,96	15,04	19,31
Sugu aizsardzībai izveidoto mikroliegumu bufferzonas platības (ha)				
Putni				
<i>Haliaeetus albicilla</i> / Jūras ērglis	32,89	0,00	12,38	45,28
<i>Aquila pomarina</i> / Mazais ērglis	451,89	3,45	74,56	529,90
<i>Tetrao urogallus</i> / Mednis	4,44	0,003	0,004	4,45
<i>Ciconia nigra</i> / Melnais stārķis	86,05	0,00	0,00	86,05
<i>Accipiter gentilis</i> / Vistu vanags	0,00	0,00	0,22	0,22
<i>Pandion haliaetos</i> / Zivjērglis	32,44	0,00	8,32	40,76
KOPĀ	607,71	3,45	95,49	706,65

2.4.1. attēls. SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās reģistrēto MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 iekļauto sugu atradnes (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

2.5. KULTŪRAS PIEMINEKĻI UN TO AIZSARGJOSLAS

Latvijā kultūras pieminekļu aizsardzība ir pasākumu sistēma, kas nodrošina materiālā kultūras mantojuma nozīmīgākās daļas saglabāšanu un ietver tā vērtības un nozīmes apzināšanu, uzskaiti, izpēti, praktisko saglabāšanu, izmantošanu un popularizēšanu.

Kultūras pieminekļi ir valsts tiesiskajā sistēmā noteiktā kārtībā reģistrēta kultūrvēsturiskā mantojuma daļa – kultūrvēsturiskas ainavas un atsevišķas teritorijas (senkapi, kapsētas, parki, vēsturisku notikumu un ievērojamu personu darbības vietas), ēku grupas un atsevišķas ēkas, mākslas darbi, iekārtas un priekšmeti, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība un kuru saglabāšana nākamajām paaudzēm atbilst valsts, kā arī starptautiskām interesēm. Par kultūras pieminekļiem atzīstami gan savā sākotnējā izskatā saglabājušies objekti, gan atsevišķas to daļas un fragmenti. Kultūras pieminekļus atbilstoši to izmantošanas un saglabāšanas tiesiskajam regulējumam iedala nekustamajos un kustamajos kultūras pieminekļos un tipoloģiskajās grupās (arheoloģijas, arhitektūras, mākslas, vēsturiskais, industriālais un zemūdens mantojums). Objektu iekļaušana valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā notiek pēc vispusīga apzināšanas un izvērtēšanas procesa, kam seko konsultācijas ar nozares ekspertiem, īpašniekiem un pašvaldībām. Kultūras pieminekļus saglabāt un aizsargāt nozīmē kontrolēt un vadīt notiekošās pārmaiņas, nepieļaujot oriģinālās substances un autentiskuma zaudēšanu. Konkrētas kultūras pieminekļu aizsardzības prasības nosaka Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde, katram objektam izdodot norādījumus.

Lai nodrošinātu kultūras pieminekļu apkārtējās vides saglabāšanu un vizuālo uztveri, nekustamajiem kultūras pieminekļiem nosaka aizsardzības zonas. Aizsargjoslas tiek noteiktas saskaņā ar MK 2003. gada 15. jūlija noteikumiem Nr.392 “Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika”. Nosakot joslu lielumu, vērā tiek ņemts pieminekļa statuss, ainaviskā vērtība un teritorijas attīstības prioritātes atbilstoši vietējās pašvaldības attīstības programmai un teritorijas plānojumam. Savukārt ap pieminekļiem, kuriem nav noteiktas aizsardzības zonas, un jaunatklātiem kultūras pieminekļiem, lauku apdzīvotās vietās aizsardzības zona ir 500 metru attālumā, bet pilsētās – 100 metru attālumā no pieminekļa.

Šajā zonā kultūrvēsturisko vidi ietekmējošas darbības, piemēram, mežsaimniecisko darbību, zemes reljefa mākslīgu pārveidošanu, drīkst veikt tikai ar Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes atļauju, tāpat kā pašā pieminekļī.

Uz vides pārskata sagatavošanas brīdi SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās kopumā reģistrēti 7 valsts nozīmes aizsargājami kultūras pieminekļi, 2 vietējas nozīmes, kā arī 17 reģiona nozīmes aizsargājami kultūras pieminekļi. Kultūras pieminekļu aizsardzībai izveidotās aizsargjoslas SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās teritorijās aizņem kopumā 1821,21 ha lielas platības (2.5.1. tabula). SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrēto kultūras pieminekļu izvietojums kartogrāfisks atspoguļots 2.5.1. attēlā. Saraksts ar SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās teritorijās reģistrētajiem kultūras pieminekļiem pievienots 2. pielikumā.

2.5.1. tabula. SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās reģistrēto valsts un vietējas nozīmes kultūras pieminekļu skaits, kā arī to aizsardzībai noteiktās aizsargjoslu platības sadalījumā pa grupas dalībniekiem (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

Kultūras pieminekļu kategorija	SIA SCA Latvijas meži	SIA SCA Phoenix AM East	SIA SCA Phoenix AM Latvia	KOPĀ GRUPAI
Kultūras pieminekļu skaits				
Valsts nozīmes kultūras pieminekļi	3	1	3	7
Vietējas nozīmes kultūras pieminekļi	2			2
Reģiona nozīmes kultūras pieminekļi	7	2	8	17
KOPĀ	12	3	11	26
Kultūras pieminekļu aizsardzībai noteikto aizsargjoslu platības (ha)				
Valsts nozīmes kultūras pieminekļu aizsargjoslas	331,23	286,68	263,14	881,05
Vietējas nozīmes kultūras pieminekļu aizsargjoslas	363,84	85,74	88,82	538,40
Reģiona nozīmes kultūras pieminekļu aizsargjoslas	227,04	82,31	92,41	401,76
KOPĀ	922,11	454,73	444,37	1821,21

2.5.1. attēls. SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās reģistrēto kultūras pieminekļu kartogrāfisks attēlojums (Avots: SCA GEO, situācija uz 31.12.2023.)

3. AIZSARGĀJAMO TERITORIJU TĪKLA GALVENO ELEMENTU UN ĪPAŠI SAGLABĀJAMO VĒRTĪBU MONITORINGS

3.1. VIDES VĒRTĪBU UN EKOSISTĒMU FUNKCIJU NOVĒRTĒŠANAS MONITORINGS

Ņemot vērā, ka grupas apsaimniekotās platības ģeogrāfiski aptver visu Latvijas teritoriju, vides vērtību un ekosistēmu funkciju novērtēšanai apsaimniekotajās platībās tiek izmantota informācija no valsts institūciju realizēto zemāk norādīto monitoringa programmu ietvaros iegūtajiem datiem:

- Vides monitoringa programma
 - Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programma;
 - Ūdeņu monitoringa programma;
 - Zemes monitoringa programma;
- Nacionālā meža monitoringa programma.

3.1.1. GAISA UN KLIMATA PĀRMAIŅU MONITORINGA PROGRAMMĀ IETVERTO DATU APKOPOJUMS

Piesārņojošās vielas gaisā spēj izmainīt vides apstākļus (negatīvi tiek ietekmēta ne tikai gaisa kvalitāte, bet daļa piesārņojošo vielu nonāk arī augsnē un ūdenī), tiek nodarīts kaitējums cilvēka veselībai un ekosistēmām. Līdz ar to gaisa kvalitātes pārvaldība ieņem svarīgu vietu valsts dabas un vides pārvaldības sistēmā.

SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekoto mežaudžu gaisa kvalitātes novērtēšanai un apzināšanai tiek izmantoti Vides monitoringa programmas ietvaros īstenotās Gaisa un klimata pārmaiņu monitoringa programmas ietvaros iegūtie dati. Detalizētāka informācija par Gaisa un

klīmata pārmaiņu monitoringa programmu raksturota Vides politikas pamatnostādņu 2021.-2027.gadam 1. pielikuma 1. daļā.

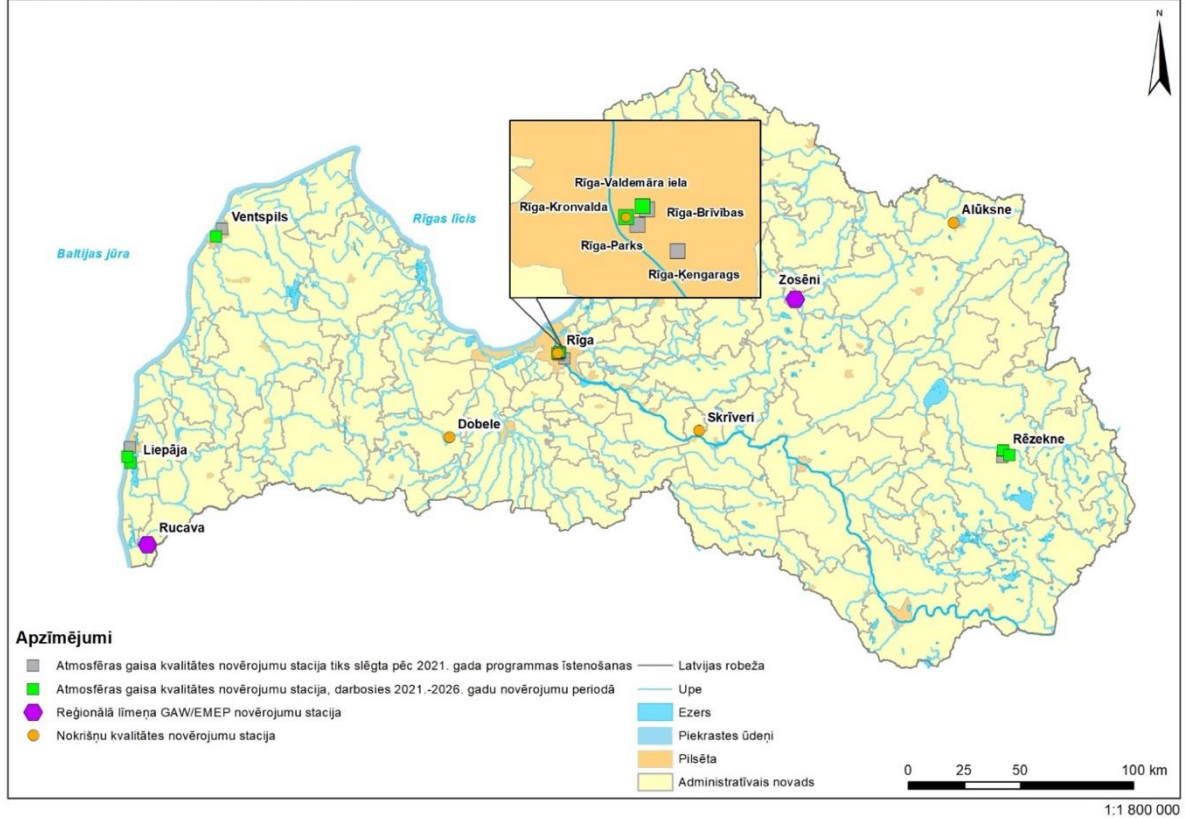
Gaisa un klīmata pārmaiņu monitoringa programma iedalīta sešās sadaļās:

1. Sistemātiska primārās meteoroloģiskās un klīmata informācijas ieguve un uzkrāšana.
2. Gaisa kvalitātes monitorings.
3. Nokrišņu kvalitātes monitorings.
4. Gaisa piesārņojuma pārnese lielos attālumos un tās ietekmes monitorings.
5. Apkārtējās gamma starojuma ekvivalentās dozas jaudas monitorings.
6. Siltumnīcefekta gāzu (SEG) un gaisu piesārņojošo vielu emisijas monitorings.

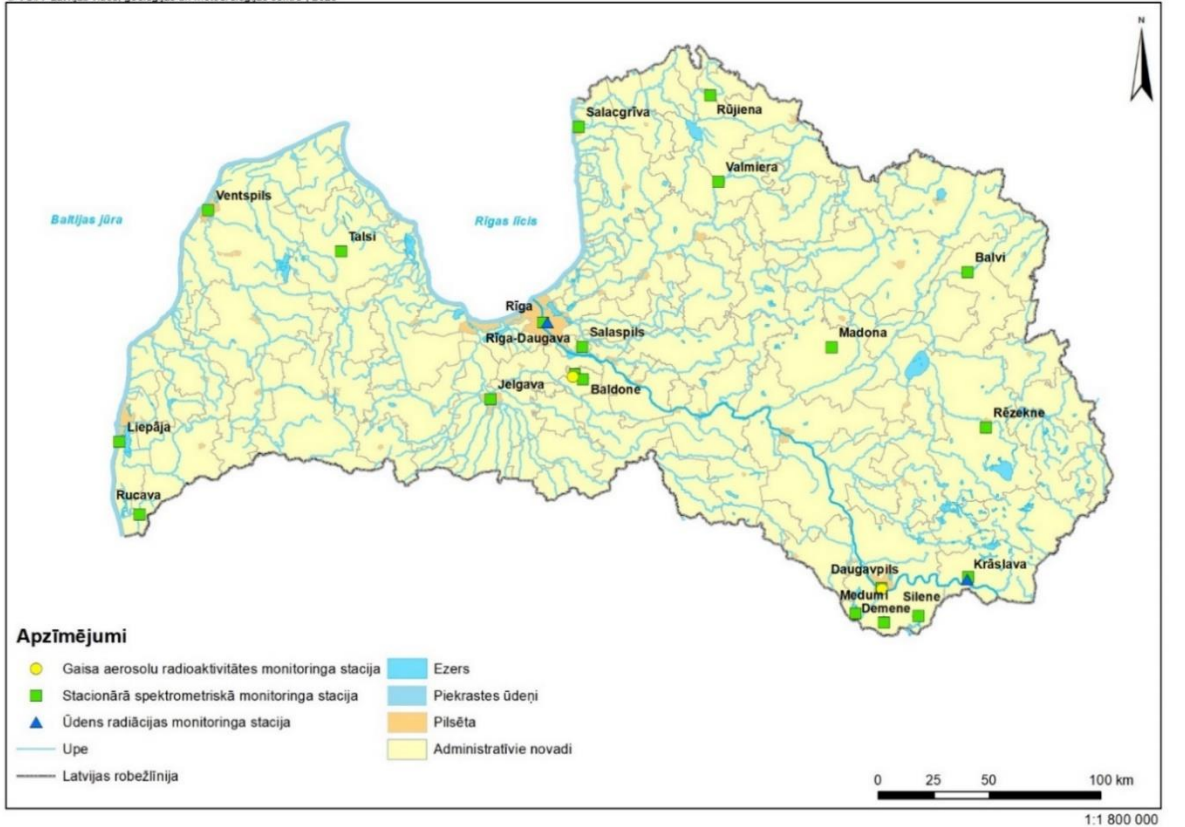
Gaisa un klīmata pārmaiņu monitoringa programma tiek veikta saskaņā ar programmas pirmajā nodaļā norādītajiem LR tiesību aktiem, ES tiesību aktiem un starptautiskajām konvencijām. Gaisa un klīmata pārmaiņu monitoringa programmu īsteno VARAM, LVĢMC sadarbībā ar citām iesaistītām institūcijām, VVD RDC, DAP, LHEI, LU, ZM un Silava.

Vides pārskatā izmantoti pēdējie publiski pieejamie dati - 2022. gadā Eiropas Vides aģentūras datu krātuvē Latvijas iesniegtais informatīvais pārskata ziņojums, kurā atrodama informācija par izmaiņām emisiju tendencēs, kopējām valsts emisijām pēc NFR avota kategoriju aprakstiem, pārrēķiniem un plānotiem uzlabojumiem par laika periodu no 1990. gada līdz 2020. gadam.

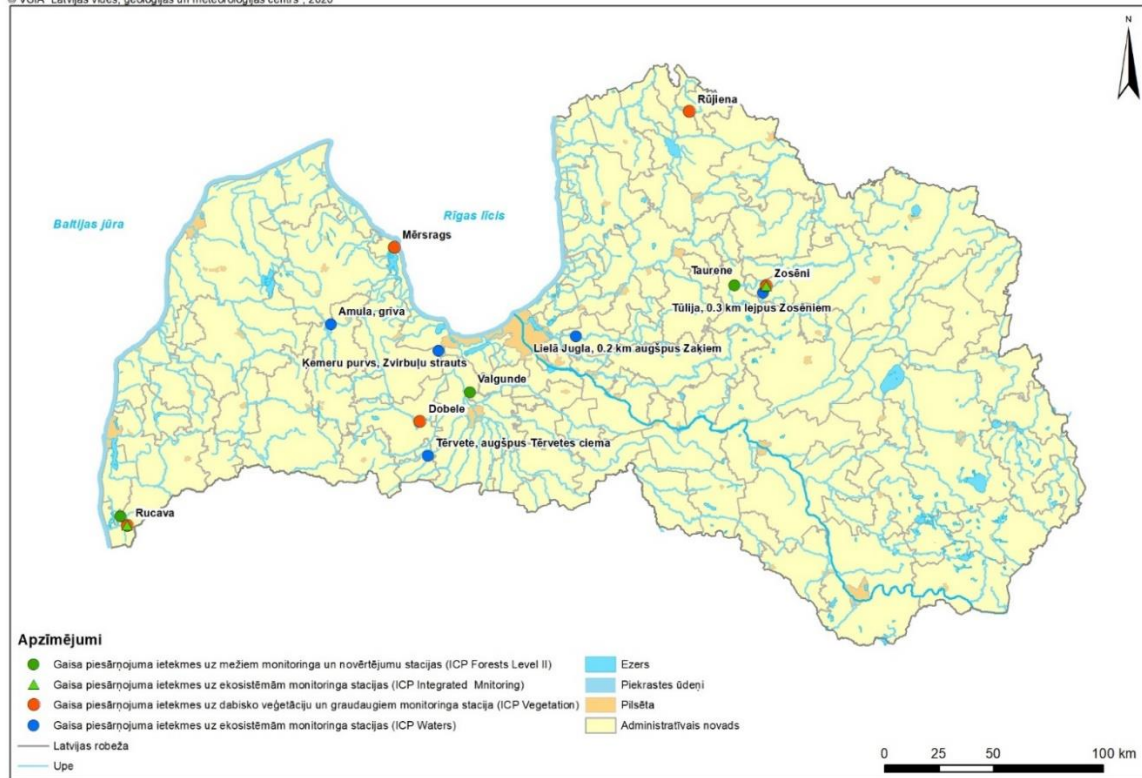
Gaisu piesārņojošo vielu emisijas tiek aprēķinātas galvenajiem piesārņotājiem (sēra dioksīds, slāpekļa oksīdi, oglekļa oksīds, nemetāna gaistošie organiskie savienojumi, amonjaks), putekļiem (kopējās suspendētās daļiņas, PM10, PM2.5), smagajiem metāliem (svins, kadmījs, dzīvsudrabs) un noturīgajiem organiskajiem savienojumiem (furāni/dioksīni, poliaromātiskie ogļūdeņraži, heksahlorbenzols un polihlorbifenili). Monitoringa parauglaukumu izvietojums Latvijā reprezentē situāciju valsts teritorijā (3.1.1.1., 3.1.1.2. un 3.1.1.3. attēli).

3.1.1.1. attēls. Gaisa un nokrišņu kvalitātes novērojamā tīkls (LVĢMC, 2020 gada dati)

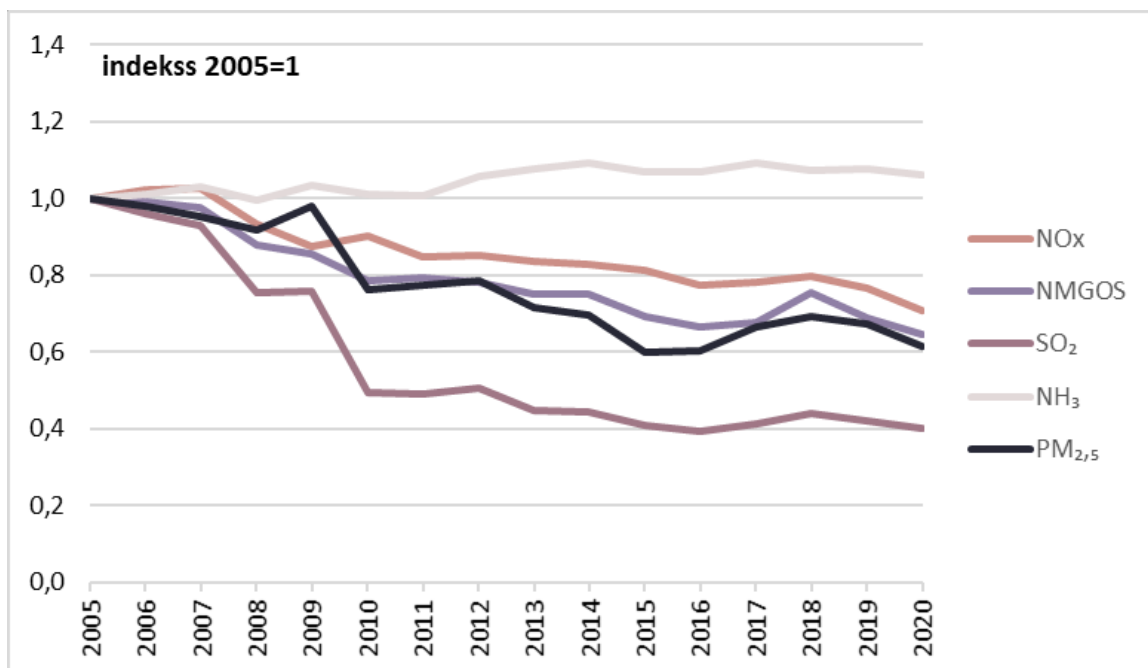

3.1.1.2. attēls. Apkārtējā gamma starojuma ekvivalentās dozas jaudas, gaisa aerosolu un ūdens radioaktivitātes monitoringa stacijas (LVĢMC, 2020 gada dati)

3.1.1.3. attēls. Gaisa piesārņojuma ietekmes uz ekosistēmām novērojumu tīkls (LVĢMC, 2020 gada dati)

Galveno piesārņotāju izmaiņu tendences 2005. - 2020. gadā ir attēlotas 3.1.1.4. attēlā. Salīdzinot ar 2005. gadu slāpekļa oksīda (NO_x) emisijas ir samazinājušās par 29,1% nemetāna gaistošo organisko savienojumu (NMGOS) emisijas samazinājušās par 35,2%, sēra dioksīda (SO₂) emisijas samazinājušās par 59,3% un PM_{2,5} emisijas samazinājušās par 38,5%. Amonjaka emisijas (NH₃), salīdzinot ar 2005. gadu, ir palielinājušās par 6,0%.

3.1.1.4. attēls. Gaisu piesārņojošo vielu emisiju izmaiņu tendences 2005. – 2020. gads (LVĢMC, 2021 gada dati)

Kopējās slāpekļa oksīdu emisijas laika periodā no 1990. gada līdz 2020. gadam ir samazinājušās par 68,5% no 87,58 kt 1990. gadā uz 30,27 kt 2020. gadā. Lielākais emisiju samazinājums ir enerģētikas sektorā (-75,0%), kam par iemeslu ir izmantotā kurināmā apjoma samazinājums un cietā, šķidrā fosilā kurināmā aizstāšana ar dabasgāzi un biomasu, kā arī energoefektivitātes pasākumu ieviešana. Emisijas samazinājušās transporta sektorā par 63,0% un lauksaimniecības sektorā par 49,3%. Periodā no 2005. līdz 2020. gadam kopējās NOx emisijas ir samazinājušās par 29,1% un salīdzinot ar 2019. gadu samazinājušās par 7,4%.

Kopējās sēra dioksīda emisijas 2020. gadā ir 3,52 kt, un kopš 1990. gada sēra dioksīda apjoms ir samazinājies par 96,5%. Ievērojamo samazinājumu var izskaidrot ar izmantotās degvielas maiņu (degviela ar samazinātu sēra saturu), kā arī kurināmā maiņu no fosilā cietā un šķidrā kurināmā uz dabasgāzi un biomasu. Salīdzinot ar 2005. gadu emisijas ir samazinājušās par 59,8% un salīdzinot ar 2019. gadu par 4,8%.

Kopējās amonjaka emisijas 2020. gadā ir 15,94 kt, un, salīdzinot ar 1990. gadu, tās ir samazinājušās par 52,2%. Lielo emisiju samazinājumu deviņdesmito gadu sākumā var izskaidrot ar PSRS sabrukumu, kā rezultātā daudzas fermas tika slēgtas, un aktivitāte lauksaimniecības sektorā samazinājās. Salīdzinot ar 2005. gadu emisijas ir palielinājušās par 6,0% un salīdzinot ar 2019. gadu samazinājušās par 1,6%.

Kopējās PM_{2.5} emisijas 2020. gadā ir 16,78 kt, un, salīdzinot ar 1990. gadu, emisijas ir samazinājušās par 34,5%. Samazinājumu var skaidrot ar kopējā patērētā kurināmā apjoma samazinājumu enerģētikas sektorā. Emisiju samazinājums par 38,5% ir novērojams salīdzinājumā ar 2005. gadu, un tam par iemeslu galvenokārt ir patērētā kurināmā apjoma samazinājums mājāsaimniecības sektorā. Salīdzinot ar 2019. gadu emisijas ir samazinājušās par 8,9%.

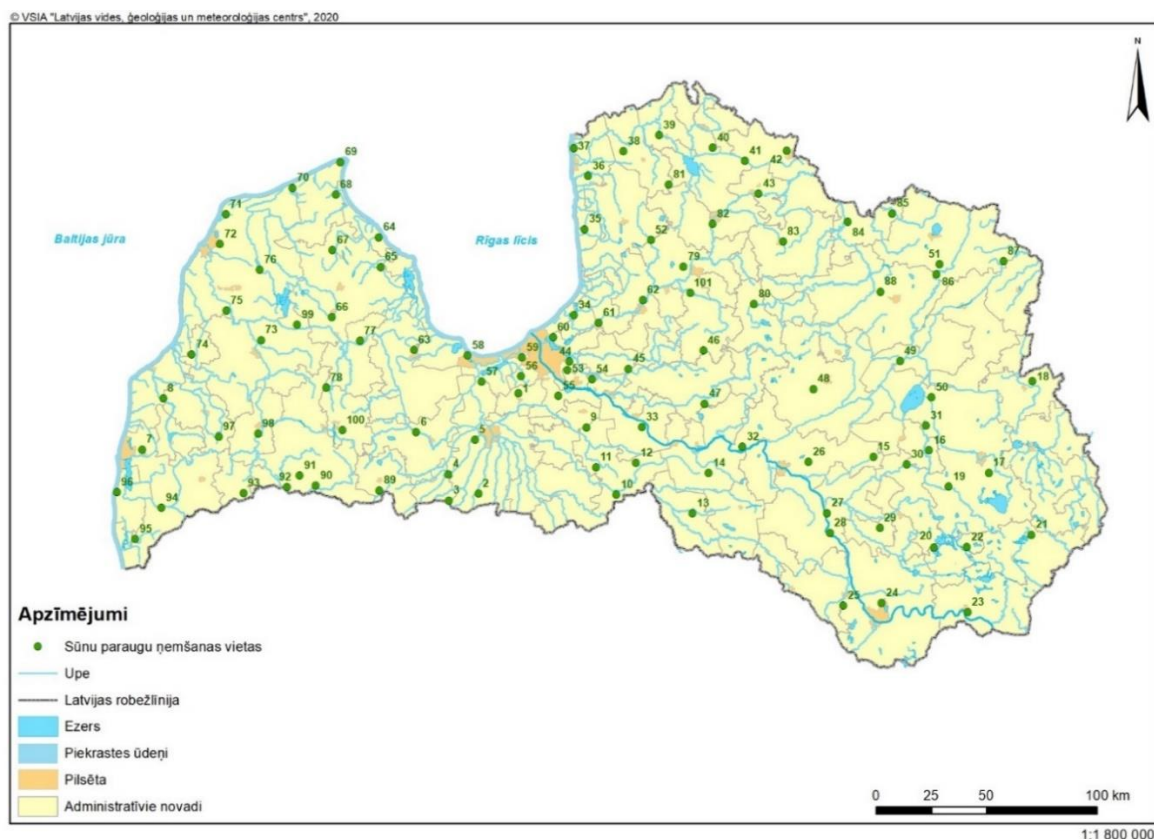
2020. gadā PM₁₀ emisijas ir 26,18 kt, un, salīdzinot ar 1990. gadu, emisijas ir samazinājušās par 15,9%. Salīdzinot ar 2019. gadu, emisijas ir samazinājušās par 6,0%. Lielākais PM₁₀ emisiju avots 2020. gadā ir enerģētikas sektors, kas emitēja 58,5% no kopējām emisijām. PM₁₀ emisijas enerģētikas sektorā ir saistītas ar intensīvu koksnes sadedzināšanu.

2020. gadā KSD (kopējās suspendētās daļiņas) emisijas ir 45,83 kt, un, salīdzinot ar 1990. gadu, emisijas ir pieaugušas par 21,6%. Salīdzinot ar 2019. gadu, emisijas ir samazinājušās par 2,7%. Lielākais KSD emisiju avots 2020. gadā ir rūpniecisko preču un produktu izmantošanas sektors, kurš emitēja 53,2% no kopējām emisijām. Otrs lielākais KSD emisiju avots ir enerģētikas sektors ar 35,5%. Emisiju pīķis 2004. gadā ir saistīts ar palielinātu aktivitāti ceļu būves sektorā, jo tika izbūvēts Via Baltica (E67), kas savieno visu trīs Baltijas valstu galvaspilsētas.

2020. gadā kopējās kvēpu (black carbon) emisijas ir 1,93 kt, un, salīdzinot ar 1990. gadu, emisijas ir samazinājušās par 51,9%. Salīdzinot ar 2019. gadu, emisijas ir samazinājušās par 9,7%. Lielākais BC emisiju avots 2020. gadā ir enerģētikas sektors, kas emitēja 82,2% no kopējām emisijām.

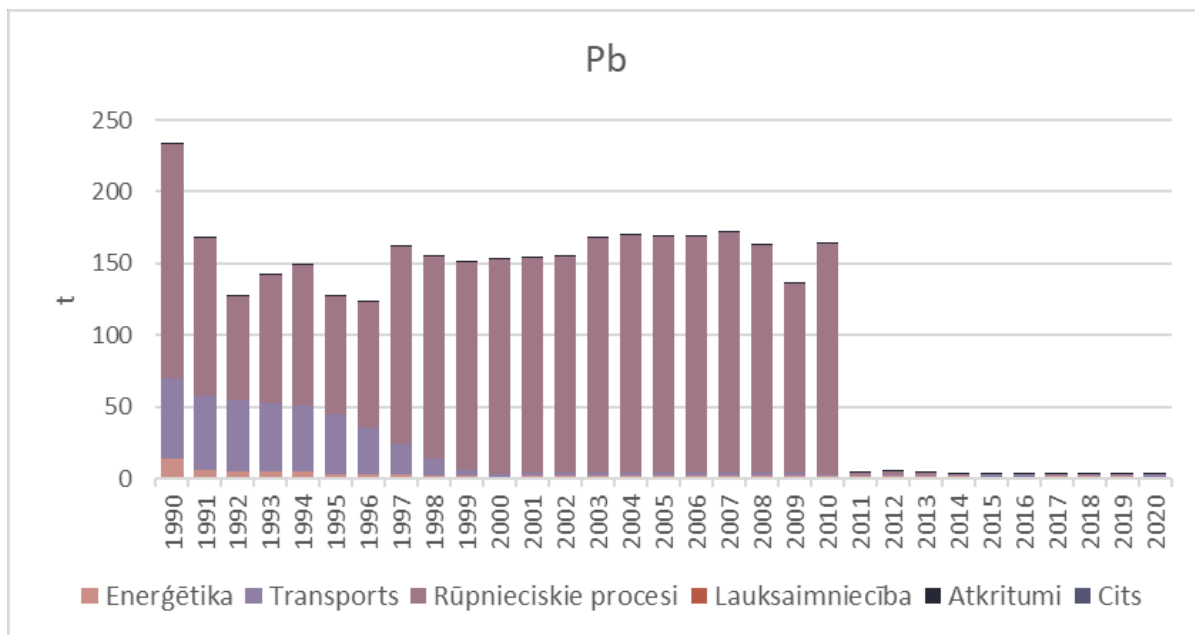
Smagie metāli

Smago metālu monitoringa paraugaukumu izvietojums nosedz visas Latvijas teritoriju (3.1.1.5. attēls).

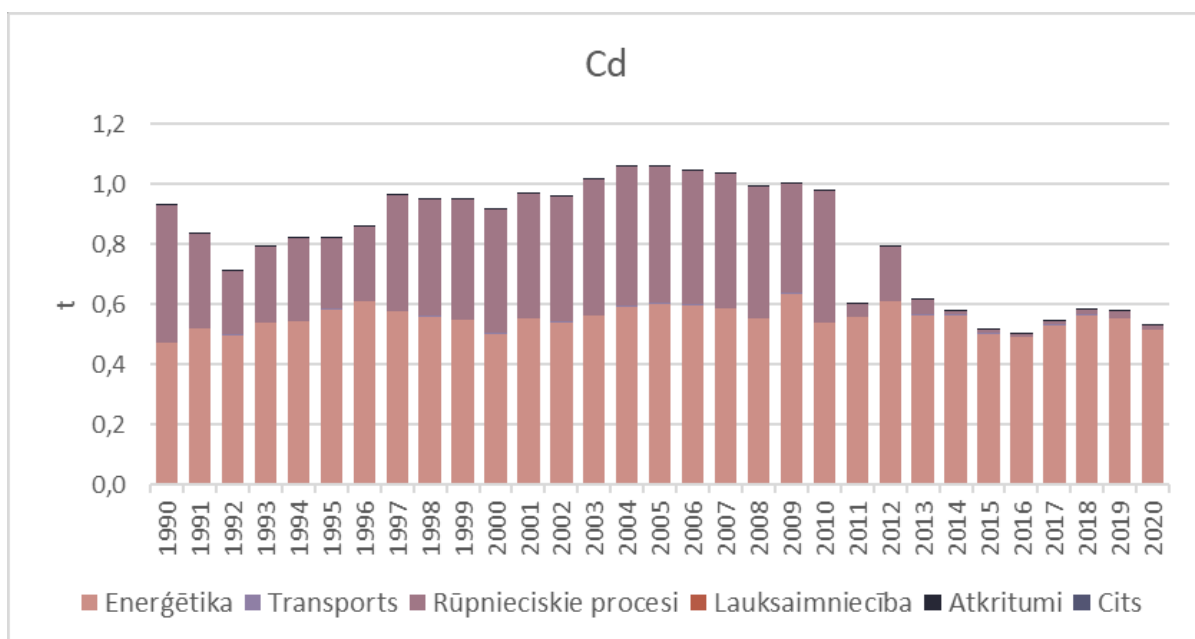
3.1.1.5. attēls. Smago metālu satura sūnās staciju ģeogrāfiskās koordinātas (LVĢMC, 2020 gada dati)

2020. gadā kopējās svina emisijas ir 2,79 t, un, salīdzinot ar 1990. gadu, emisijas ir samazinājušās par 98,8%. Lielākais emisiju radītājs 2020. gadā ir enerģētikas sektors ar 54,8% no kopējām emisijām. Otrs lielākais emisiju avots ir transporta sektors ar 41,6%. Ievērojamu svina samazinājumu transporta sektorā var redzēt 1999. gadā, un tā iemesls ir normatīvā akta pieņemšana, kas aizliedz izmantot degvielu ar augstu svina saturu. Vislielākais emisiju kritums novērojams 2011. gadā. Tam par iemeslu ir iekārtas nomaīņa metāla ražošanas uzņēmumā.

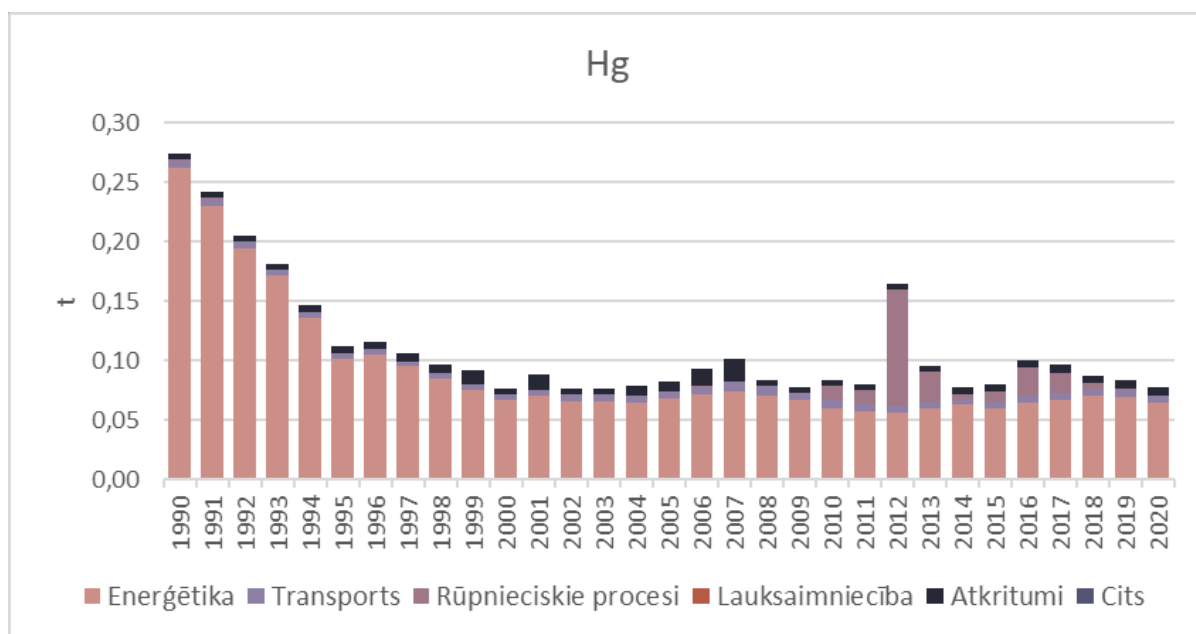
3.1.1.6. attēls. Pb emisijas 1990. - 2020. gadā, t (LVĢMC, 2021. gada dati)

Kadmija emisijas kopš 1990. gada ir samazinājušās par 42,9%, un 2020. gadā tās bija 0,53 t. Energētikas sektors ir avots 97,0% no kopējām Cd emisijām 2020. gadā. Salīdzinot ar 2019. gadu, emisijas ir samazinājušās par 8,0%. Ievērojams emisiju samazinājums ir vērojams rūpniecisko produktu un preču izmantošanas sektorā, jo tika slēgts vietējais metāla ražošanas uzņēmums.

3.1.1.7. attēls. Cd emisijas 1990. - 2020. gadā, t (LVĢMC, 2021. gada dati)

Dzīvsudraba emisijas periodā no 1990. gada līdz 2020. gadam ir samazinājušās par 71,6%. 2020. gadā tika emitētas 0,08 t galvenokārt no enerģētikas sektora (82,5%). Salīdzinot ar 2019. gadu emisijas ir samazinājušās par 7,0%. Emisiju samazinājumu var izskaidrot ar izmantotā kurināmā apjoma samazinājumu. Hg emisiju pieaugums rūpniecisko preču un produktu izmantošanas sektorā 2012. gadā, kā arī izmaiņas vēlākos gados ir saistītas ar aktivitātēm cementa ražošanā.

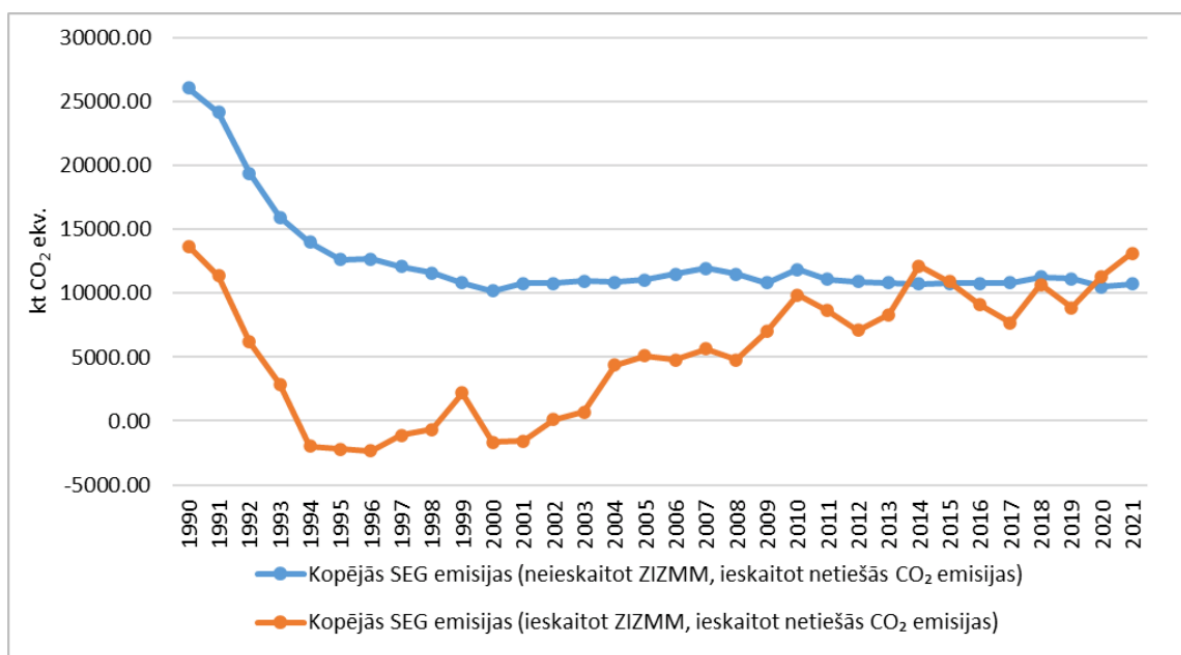

3.1.1.7. attēls. Hg emisijas 1990. - 2018. gadā, t (LVĢMC, 2020 gada dati)

SEG emisiju un piesaistes raksturošanai par 2023. gadu Vides pārskata sagatavošanā izmantoti dati no LVĢMC sagatavotā kopsavilkuma par 2023. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju. 2023.gada Latvijas SEG inventarizācija ietver emisiju un CO2 piesaistes aprēķinus no 1990. (bāzes gada) līdz 2021.gadam.

2021.gadā Latvijas SEG emisijas, neskaitot ZIZIMM, ieskaitot netiešās CO2 emisijas, bija 10738,12 kilotonnas CO2 ekvivalenta. Kopumā Latvijas SEG emisijas kopš 1990.gada ir samazinājušās par 58,8%, savukārt 2021.gadā, salīdzinot ar 2020.gadu, kopējās emisijas (neskaitot ZIZIMM, ieskaitot netiešās CO2 emisijas) ir pieaugušas par 2,3%. 2021.gadā Latvijas SEG emisijas ir samazinājušās par 4,0% pret 1990.gadu, savukārt, salīdzinot ar 2020.gadu, palielinājušās par 16,2%, ieskaitot ZIZIMM un netiešās CO2 emisijas (3.1.1.8. attēls). ZIZIMM sektora meža zemes kategorijā visā aprēķinu periodā vērojama CO2 piesaistes samazināšanās tendence, kas galvenokārt saistāma ar pieaugušu un pāraugušu mežu īpatsvara pieaugumu, kas savukārt saistīts ar mežizstrādes apjoma un dabiskā atmiruma pieaugumu. 2014., 2015., 2020. un 2021.gadā, pieaugot mežizstrādes apjomam, ZIZIMM sektorā samazinājās neto CO2 piesaiste meža zemes kategorijā. CO2 piesaiste meža zemē nenosedza kopējās ZIZIMM sektora SEG emisijas, kas veidojās galvenokārt no organiskajām augsnēm, kūdras ieguves un zemes izmantošanas veida maiņas (galvenokārt atmežošanas) rezultātā.

Iepriekš minēto sakarību rezultātā atsevišķos gados (2014., 2015., 2020. un 2021.gadā) ZIZIMM sektorā ziņotas neto emisijas (sektora kopējās emisijas pārsniedz kopējo piesaisti), lai arī meža zemēs saglabājas neto piesaiste, kas ietekmē Latvijas kopējās SEG emisijas. Arī neto SEG emisiju palielinājums ZIZIMM sektorā 2021.gadā, salīdzinot ar 2020.gadu, galvenokārt skaidrojams ar CO2 piesaistes samazināšanos meža zemes kategorijā.

3.1.1.8. attēls. Latvijas kopējās SEG emisijas (ieskaitot un neieskaitot ZIZMM, ieskaitot netiešās CO₂ emisijas) 1990.–2021.g. (kt CO₂ ekv.) (dati no LVĢMC sagatavotā kopsavilkuma par 2023. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju)

Latvijas kopējās SEG emisijas pa nozarēm laika periodam no 1990.–2021. gadam atspoguļotas 3.1.1.9. un 3.1.1.10. attēlos.

Sektors	1990	1995	2000	2005	2010	2011	2012	2013	2014
Enerģētika (bez Transporta)	16492,38	7525,25	5224,86	5066,23	5256,45	4746,14	4535,15	4420,81	4122,77
Transports	3038,40	2104,87	2213,31	3109,65	3275,93	2913,20	2810,04	2846,10	2969,43
Rūpnieciskie procesi un produktu izmantošana	656,41	226,76	284,48	367,15	741,89	839,22	897,55	840,20	853,89
Lauksaimniecība	5030,48	2030,45	1680,55	1790,84	1870,07	1883,73	1962,72	2025,70	2105,34
ZIZIMM	-12390,08	-14838,26	-11851,13	-5964,52	-2028,93	-2429,08	-3788,78	-2500,99	1404,16
Atkritumu apsaimniekošana	805,03	702,50	764,59	686,51	713,54	684,03	678,87	667,61	661,15
Netiešās CO ₂ emisijas	40,41	32,03	24,78	21,35	16,27	10,92	12,61	15,50	20,58

3.1.1.9. attēls. Latvijas kopējās SEG emisijas pa nozarēm 1990.-2014.gadā (kt CO₂ ekv.) (dati no LVĢMC sagatavotā kopsavilkuma par 2023. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju)

Sektors	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Izmaiņas kopš 1990. gada (%)	Izmaiņas kopš 2005. gada (%)	Izmaiņas kopš 2020. gada (%)
Enerģētika (bez Transporta)	4047,13	4102,22	3939,75	4355,21	4146,51	3688,45	3810,69	-76,89	-24,78	3,31
Transports	3148,80	3167,80	3320,59	3349,56	3329,83	3107,96	3227,90	6,24	3,80	3,86
Rūpnieciskie procesi un produktu izmantošana	780,66	680,22	758,09	885,51	881,41	861,32	868,75	32,35	136,62	0,86
Lauksaimniecība	2151,47	2163,27	2176,66	2096,41	2198,36	2250,41	2252,96	-55,21	25,80	0,11
ZIZIMM	158,88	-1660,18	-3109,65	-614,31	-2292,90	801,49	2394,45	-119,33	-140,14	198,75
Atkritumu apsaimniekošana	616,73	628,61	581,01	585,64	575,76	574,99	564,99	-29,82	-17,70	-1,74
Netiešās CO ₂ emisijas	17,04	17,77	19,13	11,80	12,68	13,10	12,83	-68,25	-39,90	-2,06

3.1.1.10. attēls. Latvijas kopējās SEG emisijas pa nozarēm 2015.-2021.gadā (kt CO₂ ekv.) (dati no LVĢMC sagatavotā kopsavilkuma par 2023. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju)

Saskaņā ar 2006.gada IPCC vadlīnijām zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības (ZIZIMM) sektors iedalīts sešās zemes lietojuma kategorijās – meža zeme,

aramzeme, zālājs, mitrāji, apbūve un cita zeme. ZIZIMM sektors ietver SEG emisijas un CO₂ piesaisti no augstāk uzskaitītajām kategorijām, kas sadalītas sīkākās apakškategorijās “zemes, kuru izmantošanas veids pēdējo 20 gadu laikā mainījies” un “zemes, kuru izmantošanas veids pēdējo 20 gadu laikā nav mainījies”. Tātad 20 gadus pēc zemes izmantošanas veida maiņas zemi ieskaita jaunā (paliekošā) zemes kategorijā, bet līdz tam par to ziņojot attiecīgajā apakškategorijā, piemēram, “meža zeme, kas pārveidota par apbūvi”. Kategorijā “Cita zeme” ieskaitīta zeme, kas nav apsaimniekota un nesatur ievērojamu organiskā oglekļa daudzumu, tādēļ SEG emisijas no tām netiek ziņotas. ZIZIMM sektorā ierēķina arī SEG emisijas no koksnes produktiem. Kopējais attiecīgajā gadā ziņotais ZIZIMM sektora SEG emisiju apjoms veidojas, summējot CO₂ piesaisti un SEG emisijas visās zemes kategorijās, no kūdras ieguves (lauksaimnieciskai izmantošanai) un koksnes produktos.

Meža zemes kategorijā ziņotā SEG emisiju un CO₂ piesaistes neto vērtība veidojas summējot (1) oglekļa uzkrājuma izmaiņas dzīvajā biomasā (ikgadējais koksnes pieaugums - ikgadējais mežizstrādes apjoms), (2) ikgadējās oglekļa uzkrājuma izmaiņas nedzīvajā koksnē, (3) ikgadējās oglekļa uzkrājuma izmaiņas meža zemsegā, (4) oglekļa uzkrājuma izmaiņas augsnē, (5) biomasas dedzināšanas radītās emisijas (meža ugunsgrēki un mežizstrādes atlieku dedzināšana) un (6) SEG emisijas un CO₂ piesaiste no organisko un minerālaugšņu meliorēšanas un sākotnējā mitruma režīma atjaunošanas.

SEG inventarizācijā ziņo ikgadējās minēto rādītāju izmaiņas, nevis kumulatīvās vērtības, kas nosaka to, ka iegūtā meža zemes CO₂ piesaistes līkne laika rindā neraksturo meža kopējo stāvokli, bet gan ikgadējās pieauguma, atmiruma, mežizstrādes un citu rādītāju svārstības. No meža zemes kategorijas ZIZIMM sektorā visā laika rindā ziņo neto CO₂ piesaisti. Laika posmā no 1990. gada ikgadējā neto CO₂ piesaiste meža zemes kategorijā ir pakāpeniski samazinājusies. Salīdzinājumā ar 1990.gadu, 2021.gadā neto CO₂ piesaistes samazinājums meža zemes kategorijā ir 95,5%, kas galvenokārt skaidrojams ar mežizstrādes apjoma un dabiskā atmiruma pieaugumu novecojušās mežaudzēs, kas rezultējas CO₂ piesaistes dzīvajā biomasā samazinājumā meža zemē.

Aramzemes un zālāju kategorijās ziņo (1) oglekļa uzkrājuma izmaiņas dzīvajā biomasā (CO₂ piesaiste kokaugu biomasā un biomasas zudumi kokaugus nocērtot), (2) oglekļa uzkrājuma izmaiņas nedzīvajā biomasā, (3) oglekļa uzkrājuma izmaiņas augsnē, (4) biomasas dedzināšana zālājā (kūlas ugunsgrēki) un (5) SEG emisijas un CO₂ piesaiste no organisko un minerālaugšņu meliorēšanas un sākotnējā mitruma režīma atjaunošanas. Latvijā aramzemes un zālāja kategoriju SEG emisiju apjomu visbūtiskāk ietekmē organisko augšņu emisijas. Gan aramzemes, gan zālāju kategorijās Latvijā līdzšinējos gados ziņo neto SEG emisijas. Aramzemēs laika posmā no 1990.gada vērojams ikgadējo neto SEG emisiju samazinājums. Piemēram, salīdzinājumā ar 1900.gadu, 2021.gadā neto SEG emisiju samazinājums aramzemēs ir 30,7%, kas galvenokārt saistīts ar aramzemes platību samazināšanos (tai skaitā aramzemes ar organiskām augsnēm), jo zināmas aramzemes platības pārveidojot par zālājiem. Savukārt, zālāju kategorijā laika posmā no 1990.gada neto SEG emisiju apjoms ir samazinājies par 2,4% 2021.gadā.

Mitrāju kategorijā izdala 3 apakškategorijas: (1) kūdras ieguves vietas, (2) appludināta zeme, (3) citi mitrāji.

Apakškategorijā “kūdras ieguves vietas” ziņo CO₂ emisijas no kūdras ieguves izmantošanai lauksaimniecībā, pieņemot, ka viss iegūtās kūdras apjoms momentāni sadalās, un CO₂, N₂O

un CH4 emisijas no augsnes kūdras ieguvei sagatavotās platībās, renaturalizētās un appludinātās platībās, kur kūdras ieguve pārtraukta.

Apakškategoriā “appludināta zeme” ziņojamās oglekļa uzkrājuma izmaiņas dzīvajā un nedzīvajā biomasā, kā arī SEG emisijas no augsnes iekļautas (tiek ziņotas) apakškategoriās “citi mitrāji” un “kūdras ieguves vietas – platības, kurās atjaunots sākotnējais mitruma režīms”.

Apakškategoriā “citi mitrāji” ziņo CO2 piesaisti, ko rada kokaugu apaugums mitrājiem (upēm, ezeriem, mākslīgām ūdenskrātuvēm un purviem) piegulošās platībās, kas neatbilst meža zemes definīcijai. Oglekļa zudumus rada nedzīvās koksnes mineralizācija un mežizstrāde ar kokaugiem apaugušajās teritorijās.

Kopš 1993.gada SEG emisijas no mitrājiem pakāpeniski palielinājušās, sasniedzot 1525,77 kt CO2 ekv. 2021.gadā, tajā skaitā SEG emisijas, kas saistītas ar kūdras ieguvei, ir 1384,86 kt CO2 ekv. Pārējās SEG emisijas veidojas renaturalizētajās un applūdušajās platībās. SEG emisijas no izmantojamām un izstrādātām kūdras atradnēm daļēji kompensē CO2 piesaiste kokaugu biomasā un citās oglekļa krātuvēs kokaugu joslās gar ūdenskrātuvēm un upēm, taču, sākot ar 2018.gadu, kokaugu biomasas pieaugums mitrājos nekompensē oglekļa zudumus dzīvajā un nedzīvajā biomasā, un oglekļa uzkrājuma izmaiņas dzīvajā un nedzīvajā biomasā rada nebūtiskas (nenoteiktības robežās) neto SEG emisijas (20,75 tūkst. tonnas CO2 2021.gadā). Kopumā CO2 piesaistes samazinājums dzīvajā biomasā saistīts ar apauguma novākšanu no grāvju trasēm un citām mākslīgajām ūdenskrātuvēm, kā arī dabisko ūdensobjektu aizsargjoslu apauguma novecošanu.

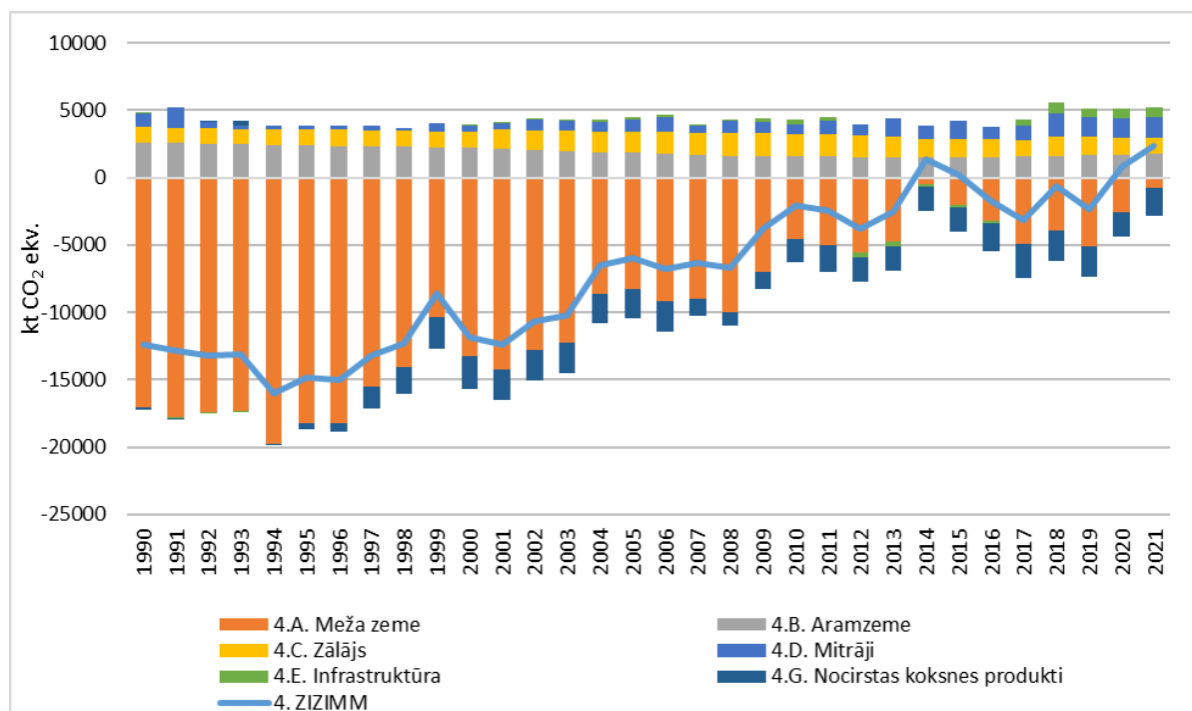
Apbūves kategorijā SEG emisijas un CO2 piesaisti ziņo no (1) oglekļa uzkrājuma izmaiņām dzīvajā biomasā (CO2 piesaiste kokaugu biomasā un biomasas zudumi kokaugus nocērtot), (2) oglekļa uzkrājuma izmaiņām nedzīvajā biomasā, (3) oglekļa uzkrājuma izmaiņām augsnē. Apbūves teritorijās ziņotā CO2 piesaiste dzīvajā biomasā laika periodā no 2012.gada līdz 2016.gadam kompensēja organisko un minerālo augšņu radītās emisijas, jo saskaņā ar Nacionālā meža monitoringa datiem šajā laikā turpināja pieaugt kokaugu ikgadējais pieaugums (no 0,11 miljoniem m³ laika periodā no 2007.-2011.gadam līdz 0,65 miljoniem m³ laika periodā no 2012.-2016.gadam), kā arī ar kokaugiem klātā apbūves platība (ceļiem, industriālajām trasēm un citiem apbūves objektiem piegulošās kokaugu joslas). Savukārt, 2017.-2021.gados kokaugu ikgadējais pieaugums būtiski samazinājās (piemēram, 0,19 miljoni m³ 2021.gadā), tādēļ apbūves kategorijā šajos gados ir ziņotas neto SEG emisijas. Iemesls pieauguma svārstībām ir pastiprināta mežizstrāde ceļmalās un citās apbūves zemēs, pieaugot meža biokurināmā cenām, tādēļ ir samazinājies vidējais koku vecums un pieaugums.

Koksnes produktu kategorijā 1990., 1991.gadā un laika posmā no 1994.gada tiek ziņota neto CO2 piesaiste, kas 2021.gadā sasniedza 2037,97 kt CO2. Salīdzinājumā ar 1990.gadu, kad neto CO2 piesaiste bija 166,11 kt CO2, neto SEG piesaistes apjoms ir ievērojami palielinājies. Tas saistīts ar mežizstrādes un Latvijā pārstrādāto kokmateriālu apjoma palielināšanos, modernizētu kokapstrādes tehnoloģiju ieviešanu un pakāpenisku augstākas pievienotās vērtības un ilglietojamu produktu apjoma pieaugumu.

Kopumā koksnes produktu kategorijā tiek ziņotas oglekļa uzkrājuma izmaiņas trīs kategorijās: 1) zāģmateriāli, kuriem pieņemts pussadalīšanās periods 35 gadi; 2) koksnes plātnes (saplāksnis, skaidu plātnes), kurām pieņemts pussadalīšanās periods 25 gadi; 3) papīrs un kartons, kuriem pieņemts pussadalīšanās periods 2 gadi. Neto CO2 piesaiste aprēķinā tiek ietverti tikaivietējās izcelsmes koksnes produkti (ieskaitot eksportētos koksnes produktus), bet

importētais koksnes produktu apjoms netiek ietverts aprēķinā (“produkcijas metode”).

Neto SEG emisijas no ZIZIMM 2021.gadā bija 2394,45 kt CO₂ ekv., salīdzinot ar -12390,08 kt CO₂ ekv. 1990.gadā. Salīdzinājumā ar bāzes gadu, 2021.gadā izmaiņas ZIZIMM SEG emisijās/CO₂ piesaistē ir -119,3%. CO₂ piesaistes samazinājums ZIZIMM sektorā galvenokārt saistāms ar pieaugušu un pāraugušu mežu īpatsvara pieaugumu meža zemes kategorijā, kas savukārt saistīts ar mežizstrādes apjoma un dabiskā atmiruma pieaugumu, kas rezultējas CO₂ piesaistes dzīvajā biomasā samazinājumā meža zemē. Mežizstrādes intensitāte (iegūtais koksnes apjoms pret pieejamo) kopš 2000. gada nav būtiski izmainījies. Tāpat arī ievērojama nozīme SEG emisiju palielinājumā ir meža zemes pārveidošanai par apbūvi (ceļiem un cita veida infrastruktūru), kā arī dabiski apmežojušos zemju atgriešana saimnieciskajā aprītē, pārveidojot par aramzemēm un zālājiem, un kūdras ieguves apjoma pieaugumam un mērķa tirgus transformācijai, pārtraucot ražot kurināmo kūdru un palielinot lauksaimniecībā izmantojamās kūdras ieguvi. Šīs tendences, saskaitot ar SEG emisijām, kas rodas pārējās ZIZIMM zemes izmantošanas kategorijās, veidojušas to, ka vairākos gados (2014., 2015., 2020. un 2021.gadā) ZIZIMM sektorā kopumā ir ziņotas neto SEG emisijas (3.1.1.11. attēls). Neto SEG emisiju palielinājums ZIZIMM sektorā 2021.gadā, salīdzinot ar 2020.gadu, galvenokārt skaidrojams ar CO₂ piesaistes samazināšanos meža zemes kategorijā.

3.1.1.11. attēls. ZIZIMM sektora emisijas un CO₂ piesaiste 1990.-2021.gadā (kt CO₂ ekv.) (dati no LVĢMC sagatavotā kopsavilkuma par 2023. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju)

Zemes izmantošanas veida maiņa uz aramzemi ir galvenokārt saistīta ar kokaugu biomasas izvākšanu no dabiski apmežotām lauksaimniecības zemēm, kuru izmantošana lauksaimniecības mērķiem pārtraukta 1980-jos un 1990-jos gados. Ikgadējais krājas pieaugums meža zemē, kas paliek meža zeme un zemē, kas pārveidotas par meža zemi, kompensē mežizstrādes un dabiskā atmiruma (nedzīvās koksnes mineralizācija) radītos oglekļa zudumus, tādēļ meža zemes kategorijā ziņo neto CO₂ piesaisti. Latvijas meža kopējā krāja turpina palielināties, jo ikgadējais mežaudžu krājas pieaugums ir lielāks nekā ikgadēji nocirstās un atmirušās koksnes apjoms. Jāpiebilst, ka mežizstrāde tiešā veidā nerada oglekļa zudumus.

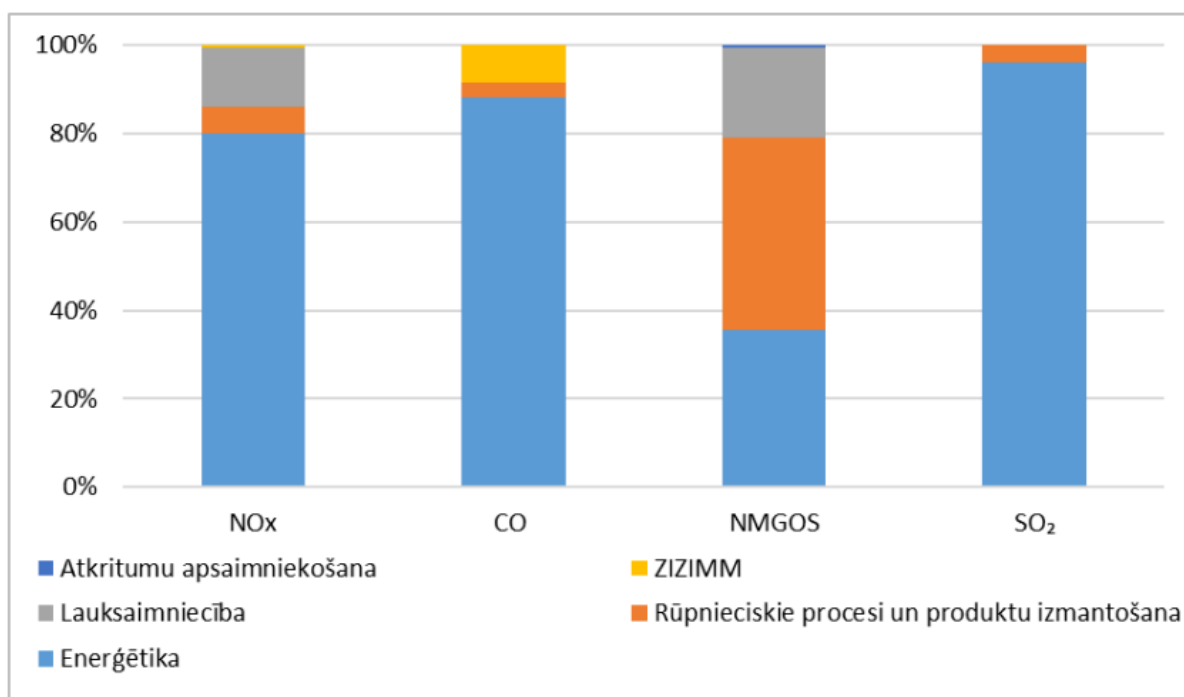
Mežizstrādes rezultātā ogleklis tiek pārcelts citās krātuvēs, kur laika gaitā rodas zudumi koksnes produktiem mineralizējoties un no koksnes izmantošanas enerģētikai.

Klimata konvencijas ietvaros tiek uzskaitītas arī slāpekļa oksīda (NO_x), oglekļa monoksīda (CO), nemetāna gaistošo organisko savienojumu (NMGOS) un sēra dioksīda (SO₂) emisijas (skatīt 3.1.1.12. attēlu).

	NO _x	CO	NMGOS	SO ₂
		kt		
1990	98,07	406,04	86,41	100,45
1991	94,40	369,45	82,57	81,68
1992	77,59	367,14	74,37	69,79
1993	67,59	330,98	68,38	65,74
1994	57,59	310,57	64,00	66,71
1995	52,63	294,32	62,90	49,39
1996	52,32	297,96	63,05	55,67
1997	49,77	277,30	59,84	43,96
1998	46,06	260,91	57,23	39,84
1999	44,62	265,06	54,87	32,21
2000	43,13	246,71	53,33	17,75
2001	46,37	247,57	55,95	14,30
2002	45,28	250,50	54,73	12,98
2003	46,86	240,72	54,09	11,32
2004	46,41	235,34	53,76	9,28
2005	45,99	211,92	50,29	8,74
2006	47,25	227,49	49,01	8,33
2007	47,30	198,94	49,18	8,12
2008	43,02	186,37	44,27	6,58
2009	40,21	194,52	43,13	6,61
2010	41,42	153,88	39,95	4,31
2011	38,76	155,59	40,37	4,27
2012	39,01	155,39	39,86	4,41
2013	38,30	138,36	38,42	3,91
2014	37,95	132,56	38,27	3,85
2015	37,30	108,88	35,62	3,56
2016	35,53	107,16	34,37	3,43
2017	35,84	113,53	35,03	3,59
2018	37,05	133,85	40,17	3,83
2019	35,12	116,41	36,03	3,67
2020	32,58	100,50	35,73	3,51
2021	33,51	105,73	36,56	3,63

3.1.1.12. attēls. NO_x, CO, NMGOS un SO₂ emisijas 1990-2021 (kt) (dati no LVĢMC sagatavotā kopsavilkuma par 2023. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju)

Laikā no 1990. līdz 2021.gadam NOx ir samazinājušās par 65,8%, CO par 74,0%, NMGOS par 57,7% un SO2 par 96,4%. Sākot no 2001.gada nelielas svārstības novērojamas NOx, NMGOS un CO emisijās tādēļ, ka palielinājās izmantotās koksnes apjoms enerģētikas nozarē (CRF 1.A.1) un samazinājies citās nozarēs (CRF 1.A.4), kas ietver ēku apkuri (mazās sadedzināšanas iekārtās mājāsaimniecībās un dažādās iestādēs), kurināmā izmantošanu lauksaimniecībā, mežsaimniecībā un zivsaimniecībā, kā arī pieauga degvielas patēriņš transporta sektorā (CRF 1.A.3). SO2 emisijas ir būtiski samazinājušās pēc tam, kad spēkā stājās ierobežojumi sēra saturam degvielā.

3.1.1.13. attēls. NOx, CO, NMGOS un SO2 emisijas pa sektoriem 2021.gadā (% no kopējām emisijām sektorā) (dati no LVĢMC sagatavotā kopsavilkuma par 2023. gada siltumnīcefekta gāzu inventarizāciju)

2021.gadā nozīmīgākais NOx, CO, NMGOS un SO2 emisiju avots (ieskaitot ZIZIMM) bija enerģētikas sektors (ieskaitot gaistošās emisijas) (3.1.1.13. attēls). Kurināmā sadedzināšana enerģētikas sektorā veido lielāko daļu NOx emisiju (80,0% no kopējām NOx emisijām 2021.gadā), bet RPPI un lauksaimniecība radīja attiecīgi 6,1% un 13,4%. Neliela daļa NOx emisiju rodas ZIZIMM sektorā (0,4% no kopējām NOx emisijām) biomasas degšanas procesos meža zemēs un zālājos. Lielākā daļa CO emisijas (88,8%) rodas enerģētikas sektorā galvenokārt no kurināmā sadedzināšanas mājāsaimniecībās un komerciālajā/sabiedriskajā apakšsektorā (71,4% no visām CO emisijām). Daļa CO emisiju rodas ZIZIMM sektorā (8,5%) un RPPI sektorā (3,2%). 0,0006% CO emisiju rodas atkritumu apsaimniekošanas sektorā. Lielākais apjoms SO2 emisiju (96,1%) rodas enerģētikas sektorā (no kurināmā sadedzināšanas), bet citi to avoti ir RPPI (cementa ražošana, dzelzs un tērauda ražošana), kā arī neliela daļa SO2 emisiju rodas atkritumu apsaimniekošanas sektorā (no atkritumu sadedzināšanas). Lielāko apjomu NMGOS emisijās 2021.gadā radīja RPPI sektors 43,2% (šķīdinātāju izmantošana radīja 39,5% no kopējām NMGOS emisijām). 35,7% no kopējām NMGOS emisijām 2021.gadā radīja enerģētikas sektors (galvenokārt mājāsaimniecību apakšsektorā). 20,4% NMGOS emisiju radīja lauksaimniecība, bet atlikušos 0,6% atkritumu apsaimniekošanas sektors. Lauksaimniecības sektorā CO un SO2 emisijas un ZIZIMM sektorā NMGOS un SO2 emisijas netiek emitētas.

3.1.2. ŪDEŅU MONITORINGA PROGRAMMĀ IETVERTO DATU APKOPOJUMS

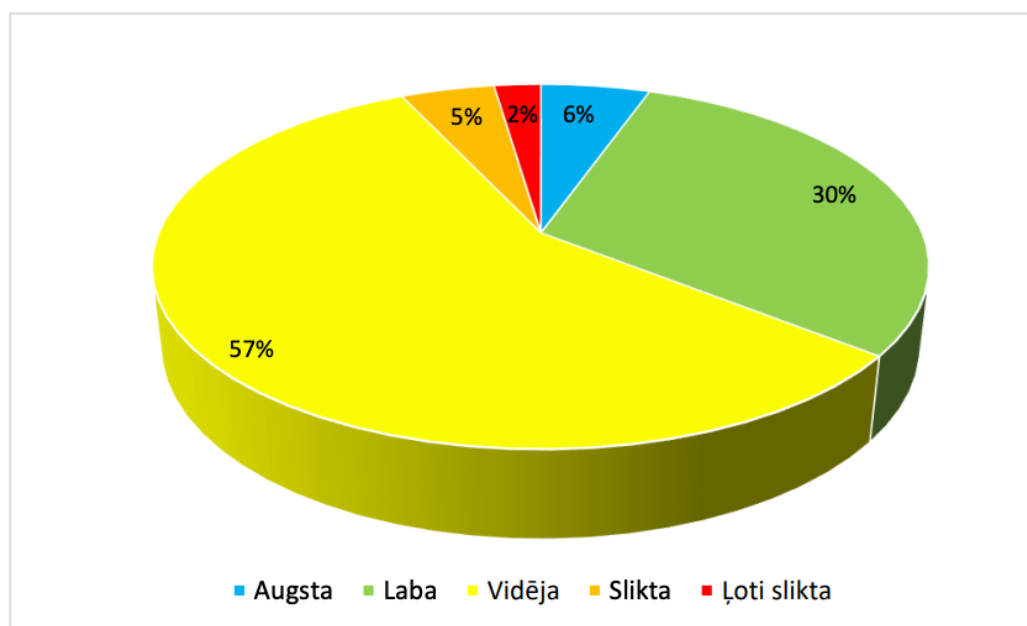
Labas kvalitātes ūdens ir nepieciešams cilvēkiem un dabai, kā arī saimnieciskajai darbībai, tādējādi nodrošinot nozīmīgu vides vērtību un ekosistēmu funkciju. Ūdenstilpju stāvoklis, kas tuvs dabiskajam, ir nepieciešams, lai ūdenī dzīvojošajiem un to patērējošajiem organismiem būtu barība un nepieciešamās dzīvotnes. Tas attiecīgi nodrošina ūdens ekosistēmu stabilitāti un normālu funkcionēšanu.

Vides pārskata sagatavošanā izmantoti publiski pieejamie dati no Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (LVĢMC) sagatavotā Pārskata par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2021. gadā, kas sagatavots balstoties uz Eiropas Savienības direktīvu un saistīto Latvijas normatīvo aktu prasībām ūdeņu kvalitātes novērtējumam. Vides pārskatā iekļauti sekojoši dati no LVĢMC īstenotā virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa – dati par virszemes ūdensobjektu ekoloģisko kvalitāti, dati par prioritāro zivju ūdeņu kvalitāti, kā arī dati par prioritāro un bīstamo vielu sastopamību ūdenī.

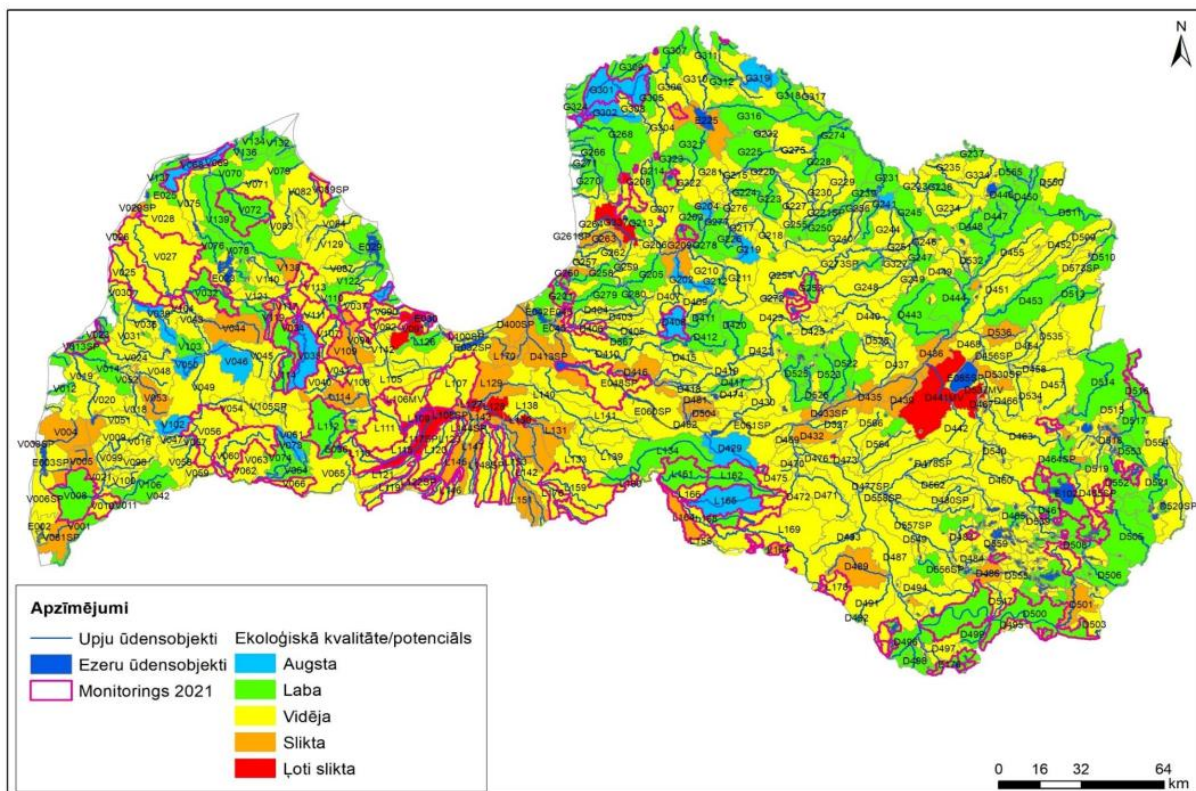
Virszemes ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte

Vides pārskatā iekļautais ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes novērtējums veikts, izmantojot LVĢMC 2021. gada virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa datus. Šajā analizē iekļauti arī 5 ūdensobjekti, kas apsekoti Interreg V-A Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības programmas 2014.–2020. gadam projekta Transwat ietvaros.

Kopumā augstai vai labai ekoloģiskai kvalitātei pēc 2021. gada virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa rezultātiem atbilst ~36 % no apsekotajiem ūdensobjektiem (3.1.2.1. attēls). Sliktai un ļoti sliktai ekoloģiskās kvalitātes klasei atbilst attiecīgi 5 % un 2 % ūdensobjektu. Latvijas upju un ezeru ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte 2021. gadā kartogrāfiski atspoguļota 3.1.2.2. attēlā.

3.1.2.1. attēls. Apsekoto ūdensobjektu kopskaita sadalījums pa ekoloģiskās kvalitātes klasēm 2021. gadā (LVĢMC, 2022. gada dati)

3.1.2.2. attēls. Latvijas upju un ezeru ūdensobjektu ekoloģiskā kvalitāte 2021. g. (LVĢMC, 2022. gada dati)

Prioritāro zivju ūdeņu kvalitātes raksturojums

Prioritārie zivju ūdeņi ir saldūdeņi, kuros nepieciešams veikt ūdens aizsardzības vai ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijai labvēlīgus dzīves apstākļus. Prioritāro zivju ūdeņu (upju posmu un ezeru) saraksts, kā arī to ūdens kvalitātes normatīvi ir noteikti 12.03.2002. MK noteikumu Nr.118 “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti” 2. un 3. pielikumā.

Upju baseinu apsaimniekošanas plānos un pasākumu programmās prioritāros zivju ūdeņus iedala **lašveidīgo** (L) zivju ūdeņos, kuros dzīvo vai kuros iespējams nodrošināt lašu *Salmo salar*, taimiņu un strautes foreļu *Salmo trutta*, alatu *Thymallus thynallus* un sīgu *Coregonus* eksistenci, un **karpveidīgo** (K) zivju ūdeņos, kuros dzīvo vai kuros iespējams nodrošināt karpu dzimtas *Cyprinidae* zivju, kā arī līdaku *Esox lucius*, asaru *Perca fluviatilis* un zušu *Anguilla anguilla* eksistenci.

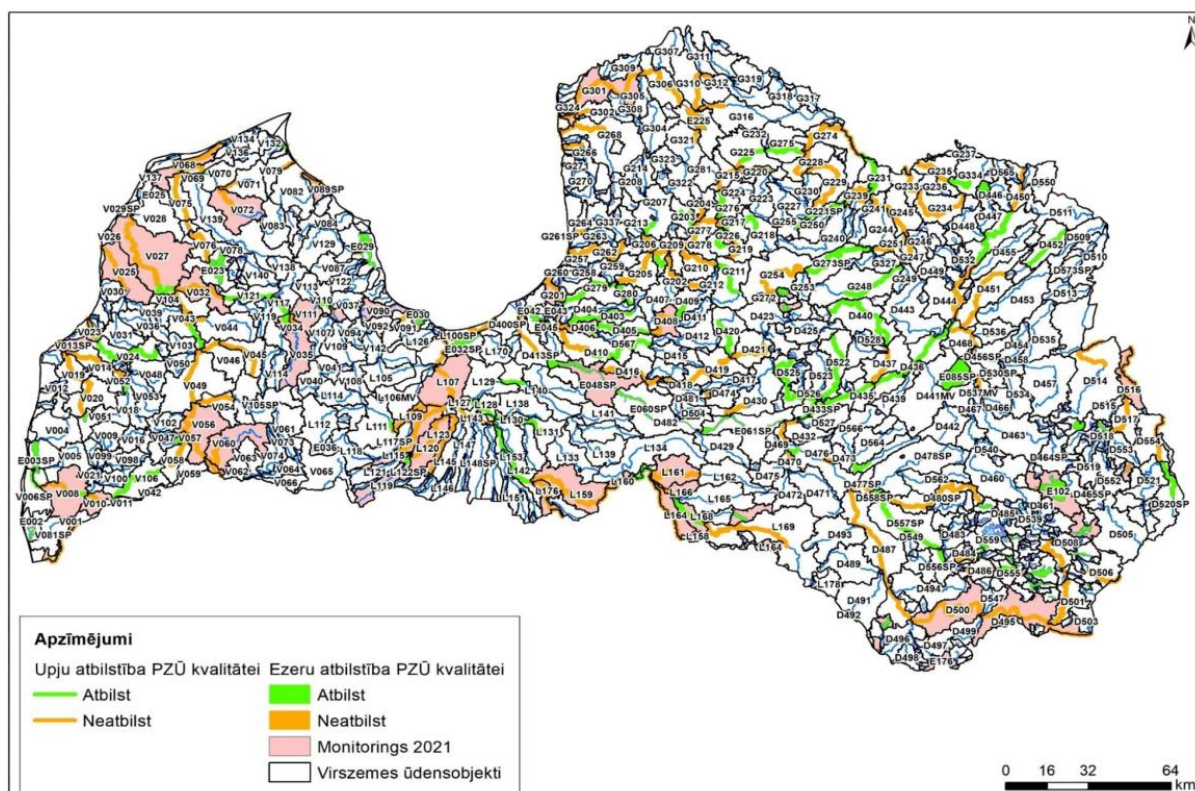
MK noteikumu Nr.118 3. pielikumā ir ietverti robežlielumi un/vai mērķlielumi 12 dažādiem parametriem, kas veido ūdens kvalitātes normatīvus prioritārajiem zivju ūdeņiem. Lašveidīgo zivju ūdeņiem normatīvi ir stingrāki nekā karpveidīgo. Jāatzīmē, ka pie lašveidīgo zivju ūdeņiem galvenokārt pieder ritrāla tipa upes. Pavisam Latvijā ir 126 upes un upju posmi, kā arī 45 ezeri, kas noteikti par prioritārajiem zivju ūdeņiem.

Kopumā 2021. gadā tika apsektas 49 monitoringa stacijas (48 ūdensobjekti), kas pieder pie prioritārajiem zivju ūdeņiem, no kurām 20 pieder pie lašveidīgo, bet 29 pie karpveidīgo zivju ūdeņiem.

3.1.2.3. attēlā kartogrāfiski apkopota informācija par prioritāro zivju ūdeņu atbilstību kvalitātes normatīviem laika posmā no 2016.-2021. gadam. Prioritāro zivju ūdeņu kvalitātes raksturojums iekļauta informācija par kopējā prioritāro zivju ūdeņu kvalitāti Latvijā un apskatītas visas prioritārajos zivju ūdeņos ietilpstošās monitoringa stacijas, kas vismaz vienu reizi apsektas laika posmā no 2016.-2021. gadam. Ja kāda no monitoringa stacijām apsekota vairākas reizes, analizē izmantoti tās jaunākie dati.

Kopumā laika posmā no 2016. - 2021. gadam prioritāro zivju ūdeņu ūdens kvalitātes monitorings veikts 178 upju un ezeru ūdensobjektos, kam pieder 195 monitoringa stacijas. Monitorēti 134 upju ūdensobjekti, kas veido ~70 % no kopējā PZŪ upju ūdensobjektu skaita. Vismaz vienu reizi monitorēti arī 44 ezeru ūdensobjekti.

Kopumā Latvijā prioritāro zivju ūdeņu kvalitātes prasībām neatbilst 34 ūdensobjekti, kas veido 19 % no kopējā monitorēto PZŪ skaita. Kvalitātes prasībām neatbilst 27 upju ūdensobjekti, kas veido 20 % no monitorētajiem upju ūdensobjektiem un 7 ezeru ūdensobjekti, kas veido 16 % no monitorētajiem PZŪ ezeru ūdensobjektiem. Kopējā prioritāro zivju ūdeņu atbilstība ūdens kvalitātes normatīviem attēlota 3.1.2.3. attēlā. Robežlielumu pārsniegumi pārsvarā konstatēti lašveidīgo zivju ūdeņiem (19 pārsniegumi), karpveidīgo zivju ūdeņos ir 15 pārsniegumi. Novērojamas arī atšķirības starp upju baseinu apgabaliem. Ventas UBA prioritāro lašveidīgo zivju ūdeņu kvalitātes prasībām neatbilst 26 % no kopējā lašveidīgo zivju ūdeņu ūdensobjektu skaita šajā UBA, bet Daugavas UBA prioritāro lašveidīgo zivju ūdeņu kvalitātes normatīviem neatbilst 4 ezeri, kas veido 29 % no kopējā šā tipa ezeru skaita Daugavas UBA.

3.1.2.3. attēls. Prioritāro zivju ūdeņu atbilstība ūdens kvalitātes normatīviem 2016.-2021.g. (LVĢMC, 2022. gada dati)

Prioritārās un bīstamās vielas ūdenī

Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvā 2000/60/EK, kas nosaka Kopienas pasākumu ietvaru ūdens politikas jomā, jeb Ūdens Struktūrdirektīvā teikts, ka virszemes ūdensobjektu ķīmiskā kvalitāte ir jānovērtē, balstoties uz monitoringa ietvaros konstatētajām prioritāro vielu koncentrācijām. Prioritārās vielas, atbilstoši Ūdens Struktūrdirektīvas 16. pantā ietvertajai definīcijai, ir piesārņojošās vielas vai piesārņojošo vielu grupas, kas rada vai ar kuru starpniecību tiek radīts ievērojams risks ūdens videi. Prioritāro vielu sarakstā ietvertajām piesārņojošajām vielām vai vielu grupām ir noteikti vides kvalitātes normatīvi (turpmāk tekstā VKN), kuru pārsniegums konkrētajā ūdensobjektā attiecīgi nozīmē, ka tā ķīmiskā kvalitāte ir vērtējama kā slikta. VKN noteikti, ņemot vērā ievērojamo risku, ko prioritārās vielas rada ūdens videi vai ar ūdens vides starpniecību.

LVĢMC virszemes ūdeņu kvalitātes monitoringa ietvaros 2021. gadā ūdenī tika monitorētas 27 prioritārās vielas vai to grupas:

- smagie metāli: kadmījs, svins, niķelis, dzīvsudrabs;
- tributālvas savienojumi: tributālvas katjons;
- gaistošie organiskie savienojumi: benzols, 1,2-dihloretāns, dihlormetāns, trihlormetāns;
- fenoli: oktilfenols, nonilfenols, pentahlorfenols;
- poliaromātiskie ogleņūdeņraži: antracēns, fluorantēns, benz(a)pirēns, benz(b)fluorantēns, benz(k)fluorantēns, benz(g,h,i)perilēns, indeno(1,2,3-cd)pirēns;
- pesticīdi: atrazīns, simazīns, endosulfāns (alfa un beta), heksahlorcikloheksāns (alfa, beta un gamma), pentahlorbenzols, heptahloro un heptahloro epoksīds;
- perfluoroktānsulfoskābe un tās atvasinājumi.

Atbilstoši īstenotā monitoringa datiem slikta ķīmiskā kvalitāte, vērtējot pēc ūdens paraugu analīžu rezultātiem, kopumā 2021. gadā tika konstatēta 7 monitoringa stacijās (3.1.2.1. tabula).

3.1.2.1. tabula. **Monitoringa stacijas ar vides kvalitātes normatīvu pārsniegumiem 2021. gadā pēc prioritāro vielu koncentrācijām ūdenī** (Tabulā atzīmētas prioritārās vielas, kurām 2021. gadā virszemes ūdeņos novēroti VKN pārsniegumi saskaņā ar MK noteikumu Nr. 118 1. pielikuma 1. tabulu (GVK vai MPK robežlieluma pārsniegumi)) (LVĢMC, 2022. gada dati)

Monitoringa stacijas nosaukums	ŪO kods	UBA	Benz(a) pirēns	Benz(b) fluorantēns	Benz(g,h,i) perilēns	Nonilfenols
Mazais Baltezers, pie sūkņu stacijas	E044	D	GVK		MPK	
Salaca, 0.5 km augšpus Salacgrīvas (G301);	G301	G	GVK		MPK	
Lielupe, 0.5 km lejpus Kalnciema	L107	L	GVK			
Mēmele, 0.5 km lejpus Skaistkalnes	L160	L	GVK			
Mēmele, Latvijas Lietuvas robeža, Rises	L164	L	GVK			
Tērvete, augšpus Tērvetes ciema	L119	L	GVK			MPK
Amula, grīva	V035	V	GVK	MPK	MPK	

2021. gadā virszemes ūdeņos monitorētas tādas bīstamās vielas kā: smagie metāli: varš, cinks, arsēns un hroms; hlorganiskie pesticīdi: aldrīns, dieldrīns, endrīns, izodrīns, DDT;

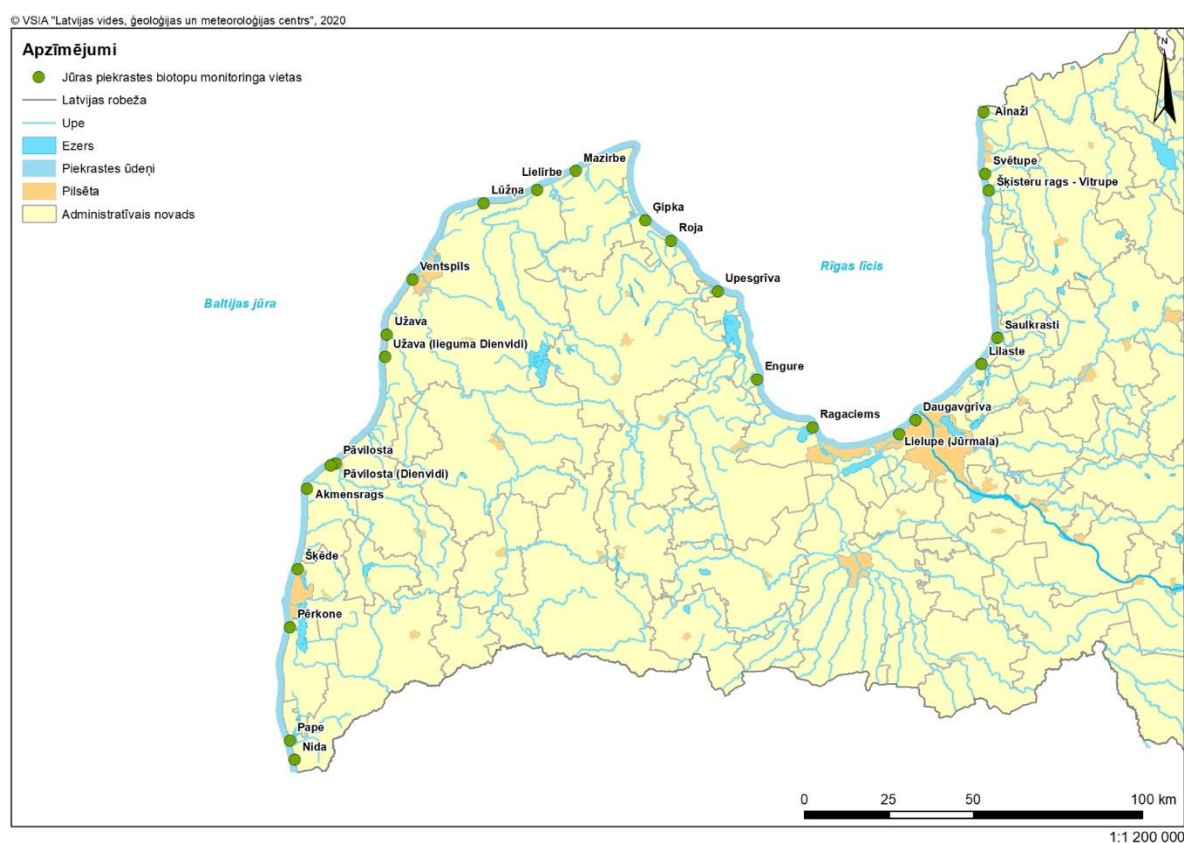
monocikliskie aromātiskie ogļūdeņraži: toluols, etilbenzols, ksiloli; gaistošie savienojumi: tetrahlorogleklis, tetrahloretilēns un trihloretilēns; formaldehīds; fenolu indekss; naftas produktu indekss. Šo bīstamo vielu koncentrāciju robežlielumi ir ietverti MK noteikumu Nr. 118 1. pielikuma 2. tabulā, kur tām ir noteikti gada vidējo koncentrāciju (GVK) robežlielumi.

Bīstamajām vielām 2021. gadā nebija GVK VKN pārsniegumu.

3.1.3. ZEMES MONITORINGA PROGRAMMĀ IETVERTO DATU APKOPOJUMS

Vides pārskatā iekļauti dati no Jūras piekrastes biotopu monitoringa programmas, kas tiek realizēta kā daļa no Zemes monitoringa programmas. Par Jūras piekrastes biotopu monitoringa programmas īstenošanu atbildīgā institūcija ir Dabas aizsardzības pārvalde. Monitoringa tiek veikts, lai izziņātu jūras krasta ekosistēmās notiekošos ekoloģiskos procesus un organismu savstarpējās attiecības. Jūras piekrastes biotopu monitoringā tiek veikti jūras krasta dinamisko procesu mērījumi, augsnes piesārņojuma noteikšana un veģetācijas struktūras un sugu sastāva raksturošana.

Jūras piekrastes biotopu monitoringa tīklā ietvertas kopumā 25 monitoringa stacijas: Pape, Užava, Ģipka, Lilaste, Ainaži, Nida, Pāvilosta, Lielirbe, Daugavgrīva, Šķīsteru rags – Vitrupe, Pērkone, Akmensrags, Lūžņa, Engure, Saulkrasti, Lielupe (Jūrmala), Mazirbe, Pāvilosta (Dienvidi), Ragaciems, Roja, Svētupe, Šķēde, Upesgrīva, Užava (lieguma dienvidi), Ventspils. Monitoringa staciju izvietojums kartē atspoguļots 3.1.3.1. attēlā. Monitoringa staciju izvēlē vērā ņemta biotopu sastopamība (embrionālās kāpas, priekškāpas, pelēkās kāpas), krasta attīstības tendences, pietiekama platība parauglaukuma ierīkošanai, antropogēnās slodzes dažādība un monitoringa stabilitāte (zemes izmantošana un īpašums).

3.1.3.1. attēls. Jūras piekrastes biotopu monitoringa stacijas (LVĢMC, 2020 gada dati)

Uz Vides pārskata sagatavošanas brīdi, jūras piekrastes biotopu monitoringa veikts vienu reizi 15 stacijās laikā no 2017. – 2018. gadam. Monitoringu veikusi Latvijas Botāniķu biedrība pēc Dabas aizsardzības pārvaldes pasūtījuma.

Apkopjot īstenotā monitoringa datus, secināms, ka būtiskākie ietekmējošie faktori ir saistīti ar augāja dabisko sukcesiju un galvenokārt attiecas uz sekundārajiem biotopiem (pelēko kāpu un starpkāpu ieplaku biotopiem). Atklātajos kāpu biotopos ieviešoties parastajai priedei, āra bērzam, parastajai apsei un citiem kokiem, konstatētas būtiskas pārmaiņas veģetācijas struktūrās: pieaug trūda slāņa biežums, samazinās atklātas smilts laukumu platība, palielinās nobiru un kūlas segums, kā arī ekspansīvo sūnu un graudzāļu īpatsvars. Šo faktoru ietekmē pārmaiņas arī oligotrofiem biotopiem nozīmīgu procesu gaita, piem., samazinās smilšu pārpušana, augsne ilgāk saglabājas mitra, samazinās apgaismojums. Šā monitoringa rezultāti parāda, ka kāpu aizaugšanas process paātrinās. Parastā priede konstatēta ne tikai koku stāvā, bet arī paaugā un lakstaugu stāvā. Tas liecina par labvēlīgiem apstākļiem priedes augšanai. Vēl straujāk ekoloģisko apstākļu pārmaiņas notiek kāpās, kur aug lapkoki (bērzs, apse). Tur nobiru straujā sadalīšanās veicina augsnes bagātināšanos un pelēkās kāpas veģetācijas izzušanu. Raksturīgs piemērs tam ir Daugavgrīvas pelēkās kāpas, kur jau izveidojušās stabilas bērzu audzes, kurā arvien pieaug priedes īpatsvars.

No monitoringa datiem izriet, ka aktuālākie biotopu apsaimniekošanas darbi veicami pelēkajās kāpās Pāvilostā (arī posmā no Pāvilostas uz Ziemupi), Užavā (Užavas - Ventspils posmā), Lūžņā, Lielirbē, Ģipkā, Engurē, Daugavgrīvā un Lilastē (visā dabas parkā "Piejūra") un Ainažos. Daļa no šīm teritorijām atrodas Natura 2000 tīklā un to apsaimniekošanu jau ir plānota Natura 2000 vietu programmā. Vienlaicīgi būtu jāpievērš uzmanība biotopiem arī ārpus šīm aizsargājamām teritorijām. Veicot biotopu atjaunošanas un uzturēšanas darbus, vēlams izmantot biotopu apsaimniekošanas vadlīnijas (Tjarve, Laime 2017; Laime u.c. 2017).

3.1.4. NACIONĀLĀ MEŽA MONITORINGA PROGRAMMĀ IETVERTO DATU APKOPOJUMS

Ekosistēmu funkciju objektīvākai novērtēšanai un apzināšanai Vides pārskatā izmantoti arī Nacionālā meža monitoringa programmas ietvaros iegūtie dati par meža kaitēkļiem un slimībām. Kaitēkļu masveida savairošanās un slimību nekontrolēta izplatība var degradēt vides stāvokli un ekosistēmu funkcijas. Meža kaitēkļu un slimību monitoringu Nacionālā meža monitoringa programmas ietvaros īsteno Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silva". Meža kaitēkļu un slimību monitoringa mērķis ir iegūt informāciju par mežsaimniecības biotisko risku (slimību un kaitēkļu) populāciju stāvokli un radīto bojājumu dinamiku, laicīgi prognozēt apdraudējumu mežsaimniecībai un sagatavot rekomendācijas saimniecisko pasākumu plānošanai zaudējumu samazināšanai īstermiņā un ilgtermiņā sagaidāmo klimata izmaiņu kontekstā. Vides pārskata sagatavošanā izmantoti dati no Meža kaitēkļu un slimību 2022. gada monitoringa.

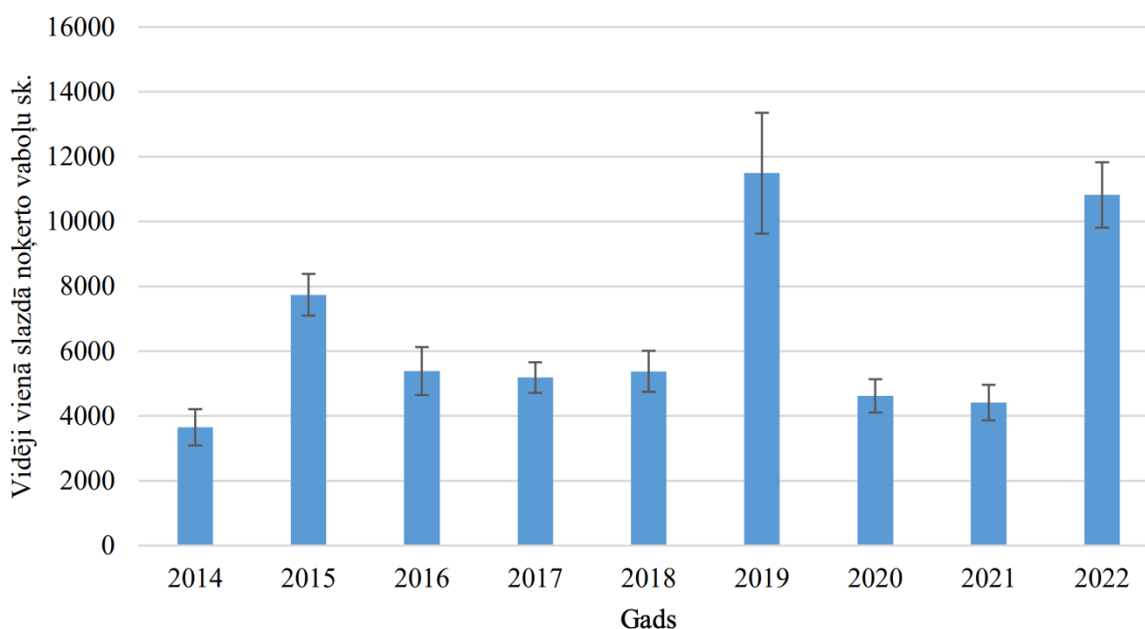
Egļu astoņzobu mizgrauža monitorings

Egļu astoņzobu mizgrauzis *Ips typographus* uzskatāms par bīstamāko meža kaitēkli Latvijā pēc mežam nodarītā zaudējuma apmēra. Ņemot vērā šī kaitēkļa nozīmi mežsaimniecībā, monitoringa programmas ietvaros tiek veiktas divas aktivitātes: egļu astoņzobu mizgrauža lidošanas dinamikas novērtējums feromonu slazdos un egļu astoņzobu mizgrauža bojājumu novērtējums egļu audzēs, izmantojot transektu metodi.

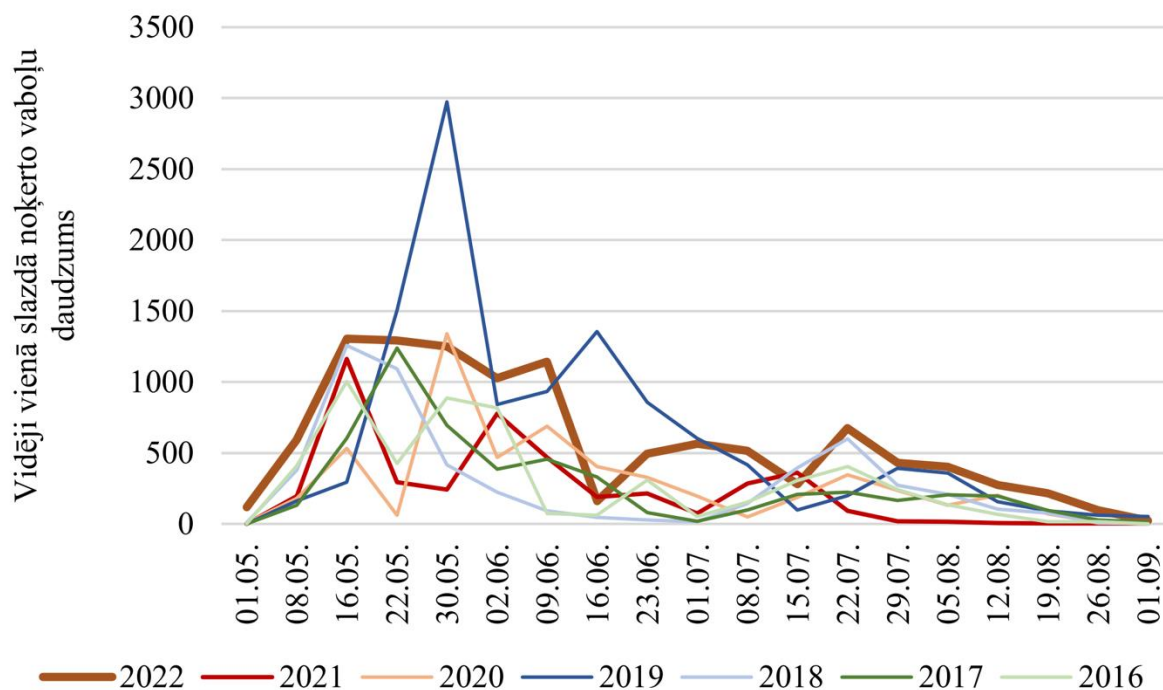
2022. gada pavasarī egļu astonezobu mizgrauža (*Ips typographus*) lidošanai bija piemēroti laika apstākļi. Lielākajā daļā Latvijas teritorijas pirmās vaboles tika noķertas 21.– 22. aprīlī. Aprīļa beigās daudzviet Latvijā gaisa temperatūra pārsniedz 15°C, kas piemērota mizgraužu lidošanas sākumam. Kopumā pirmās paaudzes lidošanas aktivitāte bija augsta un vienmērīga visā I paaudzes un māsu paaudzes lidošanas laikā (3.1.4.2. attēls).

Tas rezultējās ļoti augstā lidošanas aktivitātē visā sezonas garumā, salīdzinot ar 2021. gadu (3.1.4.1. attēls). Laikā no 1. maija līdz 1. septembrim vidēji vienā slazdā noķertas $10\,736 \pm 646$ vaboles, kas ir būtiski vairāk, salīdzinot ar šo pašu laika periodu 2021. gadā. Mizgraužu lidošanai piemēroti laika apstākļi saglabājās visas vasaras garumā.

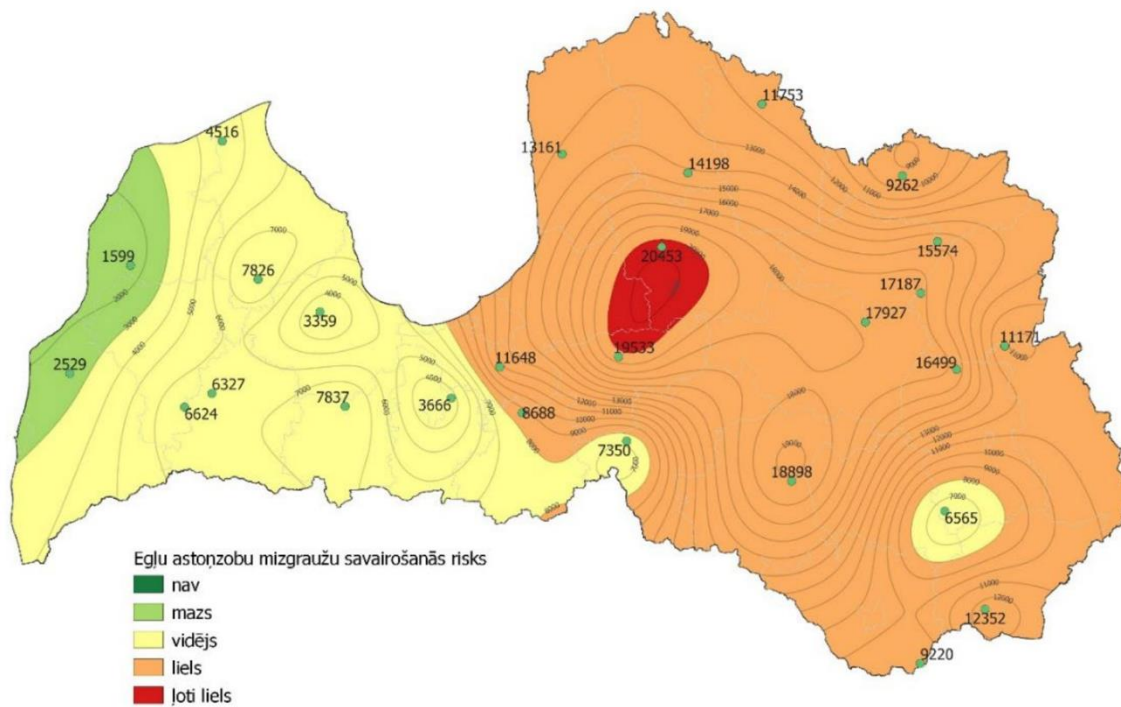
Siltais rudens sekmēja otrās paaudzes pastiprinātu lidošanu. Mizgraužu lidošana intensīvāka bija Vidzemes centrālajā daļā (3.1.4.3. attēls). Ļoti būtiski mizgraužu lidošanas aktivitāte palielinājās visā Vidzemes un Latgales teritorijā. (3.1.4.4. attēls). Karstais laiks vasaras otrajā pusē sekmēja agresīvu otrās paaudzes vaboļu invāziju novājinātās egļu audzēs.

3.1.4.1. attēls. Egļu astonezobu mizgrauža populācijas izmaiņas no 2014.–2022. gadam (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti)

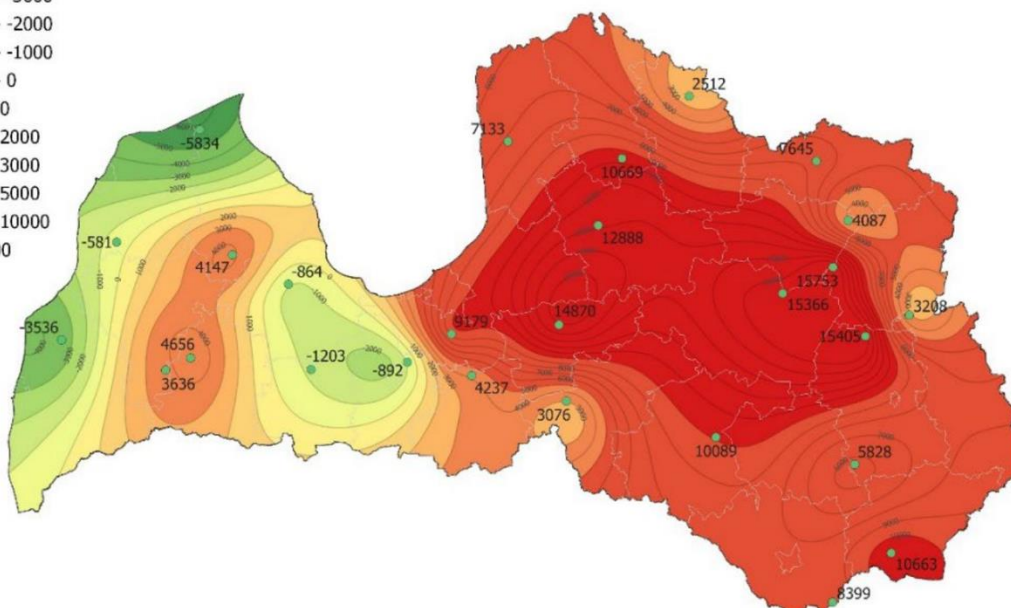
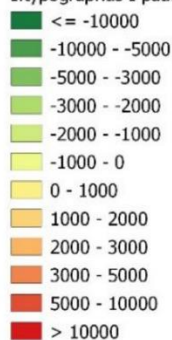

3.1.4.2. attēls. Vidēji vienā slazdā noķerto egļu astoņzobu mizgraužu skaits no 2016.–2022. gadam (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti).

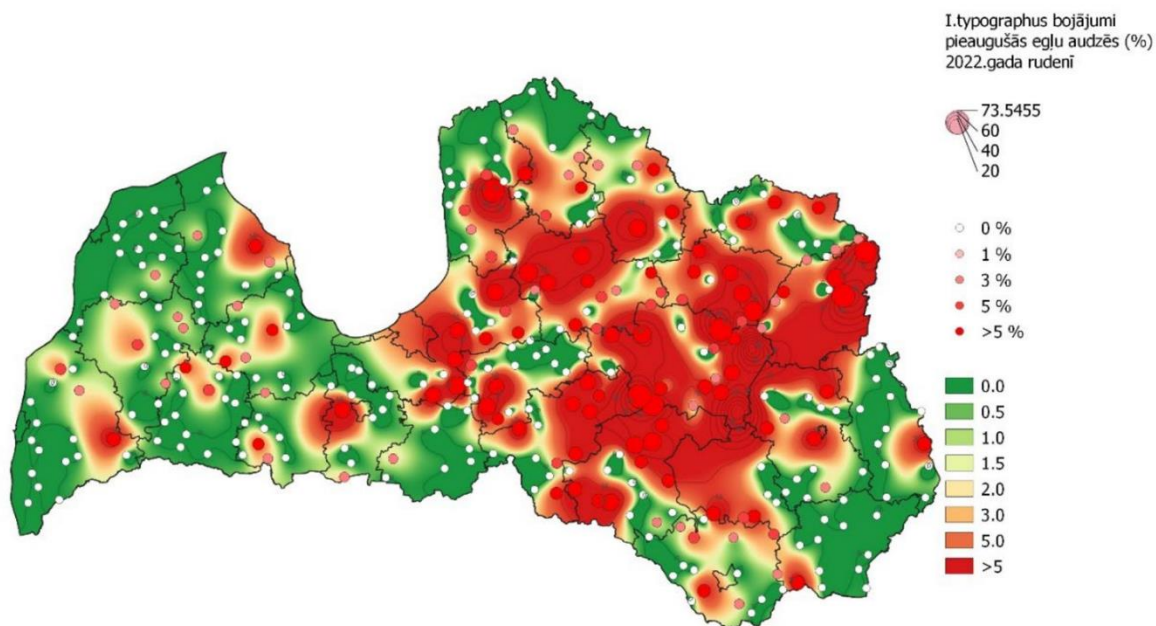
3.1.4.3. attēls. Egļu astoņzobu mizgrauža lidošanas intensitāte (vidēji vienā feromonu slazdā noķerto vaboļu skaits) 2022. gadā (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti)

I.typographus I paaudzes lidošanas aktivitātes izmaiņas 2022.g salīdzinot ar 2021.g

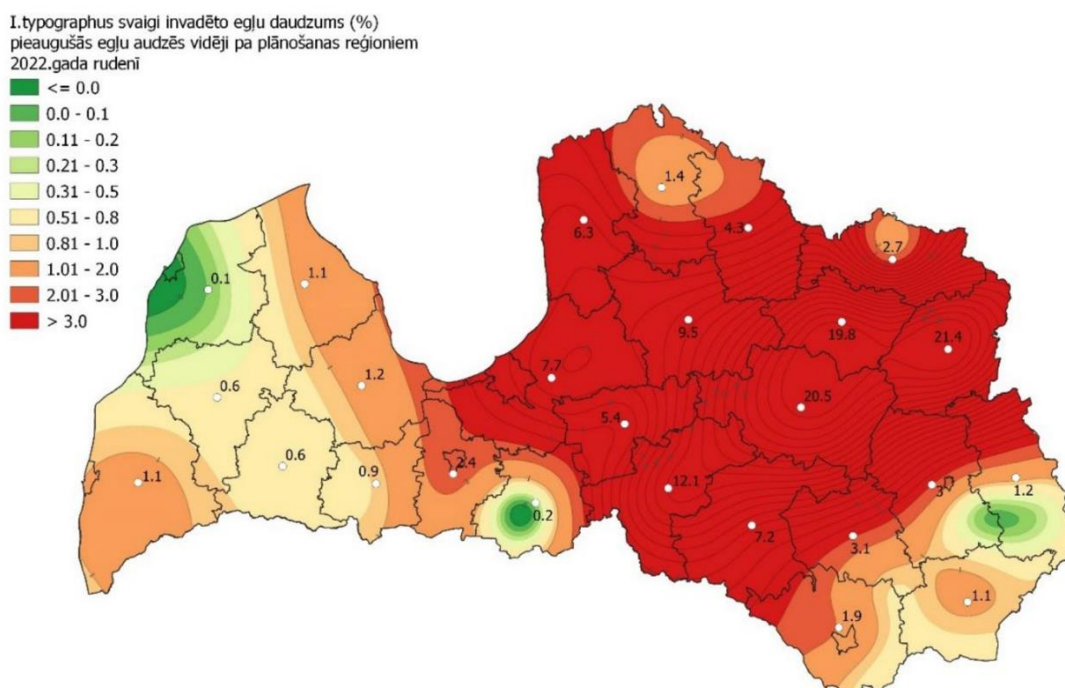

3.1.4.4. attēls. Vidēji vienā slazdā noķerto vaboļu daudzuma izmaiņas 2022. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti)

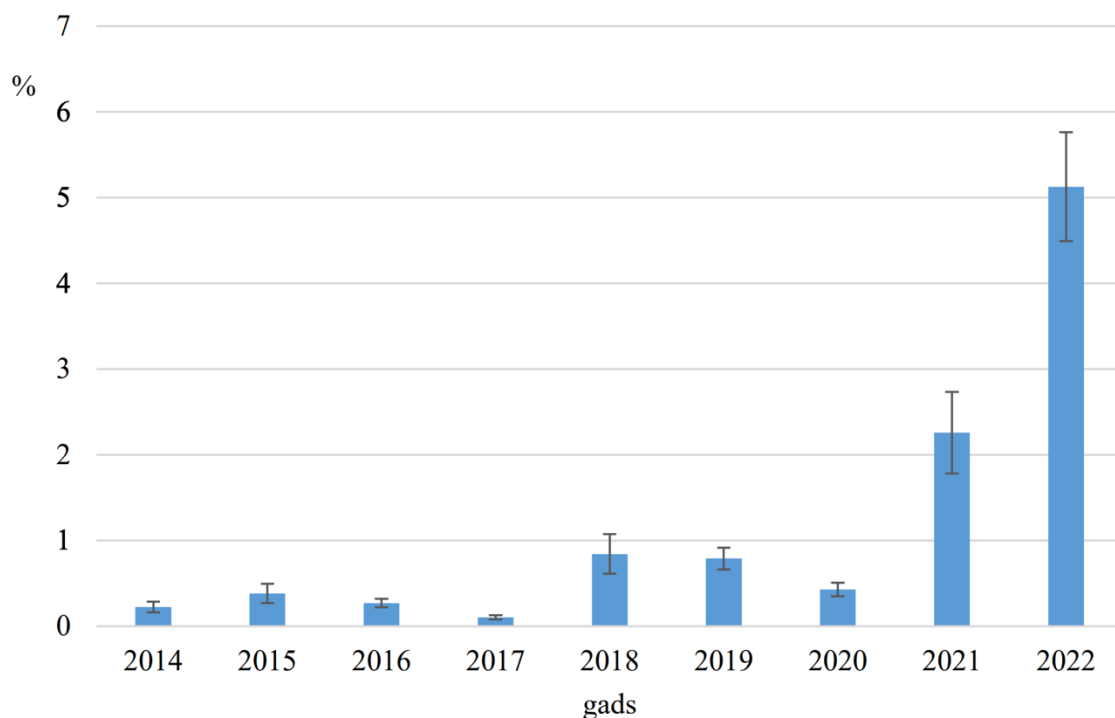
Veicot svaigi invadēto egļu uzskaiti transektēs, mežaudzēs novēroti ļoti būtiski mizgraužu otrās paaudzes bojājumi egļu audzēs (3.1.4.5. attēls). Tas skaidrojams ar ļoti sauso un karsto laiku vasaras otrajā pusē, kas būtiski samazināja egļu aizsardzības spējas. Mizgraužu otrās paaudzes aktivitāte novērota ļoti vēlu rudenī – pat novembra sākumā. Ļoti būtiski mizgraužu otrās paaudzes postījumi novēroti Vidzemē (3.1.5.6. attēls). Svaigi kaltušo egļu daudzums mežā 2022. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu, palielinājās vairāk nekā 2 reizes (3.1.4.7. attēls).

3.1.4.5. attēls. Egļu astonezobu mizgrauža svaigi invadēto egļu daudzums mežā 2022. gadā (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti)

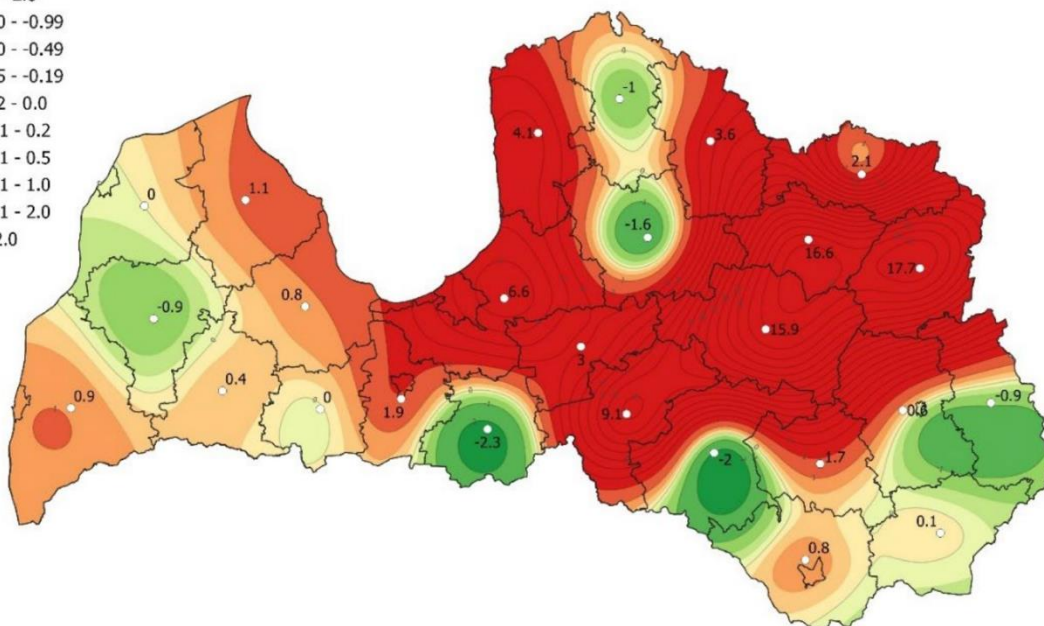
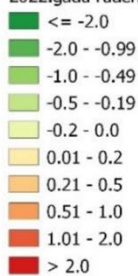
3.1.4.6. attēls. Egļu astonezobu mizgrauža svaigi invadēto egļu daudzums audzēs, vecākās par 50 gadiem, vidēji plānošanas reģionos 2022. gadā (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti)

3.1.4.7. attēls. Svaigi kaltušo egļu, kas vecākas par 50 gadiem, daudzums transektēs laikā no 2014. gada līdz 2022. gadam (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti)

Iepriekšējā gadā būtiskākie mizgraužu bojājumi egļu audzēs bija tikai 3% (Cēsu plānošanas reģions). Salīdzinot ar 2021. gadu, svaigi invadēto egļu apjoms pieaugušās egļu audzēs pieaudzis vairāk nekā divas reizes, sasniedzot 5,13% no kopējā pieaugušo egļu daudzuma Latvijas mežos (3.1.4.7. attēls). Straujākais mizgraužu bojājumu apjomu pieaugums konstatēts reģionos Madonas, Gulbenes un Balvu plānošanas reģionos (3.1.4.8. attēls).

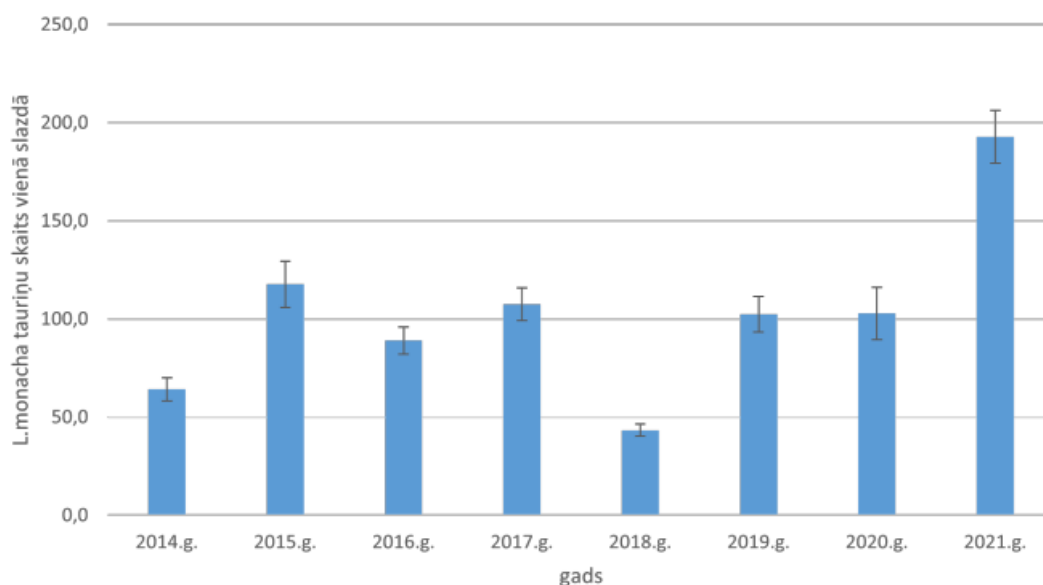
Izmaiņas *I.typographus* svaigi invadēto egļu daudzumā (%)
pieaugušās egļu audzēs vidēji pa plānošanas reģioniem
2022.gada rudenī salīdzinot ar 2021.gada rudenī

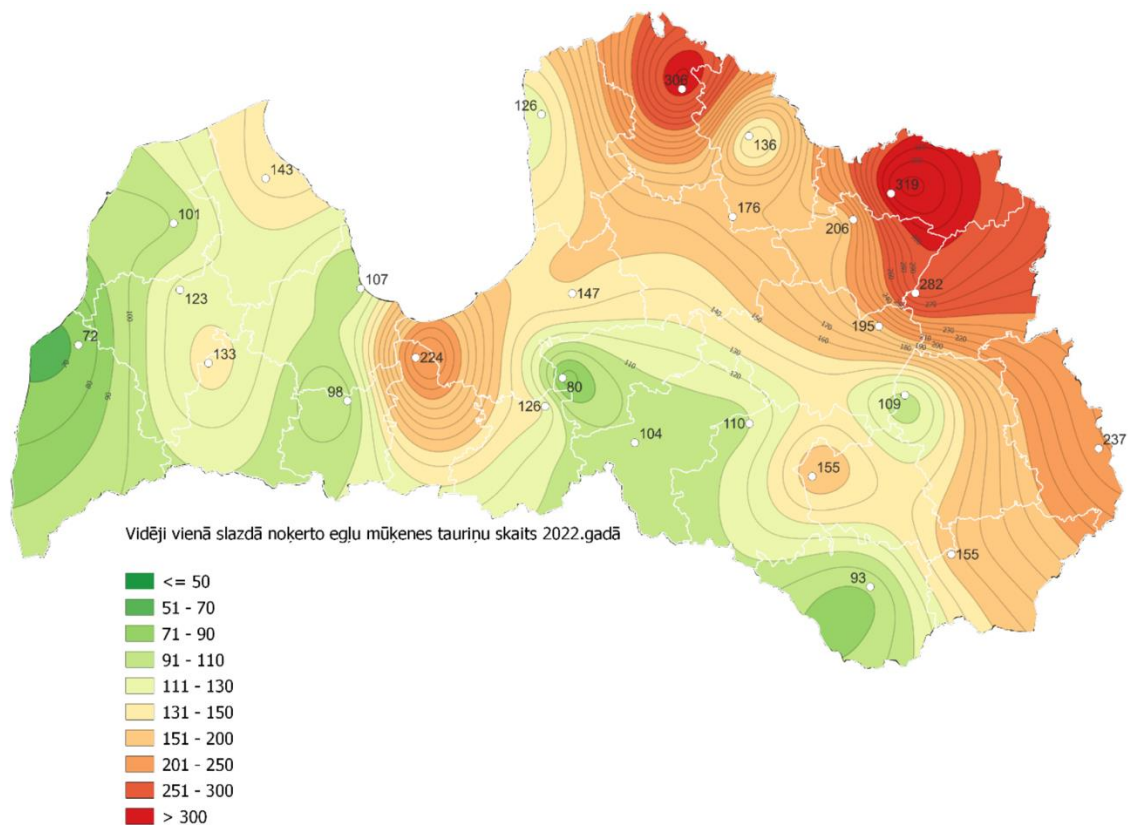
3.1.4.8. attēls. Svaigi kaltušo egļu, kas vecākas par 50 gadiem, daudzums transektēs laikā no 2014. gada līdz 2022. gadam (Meža kaitēkļu un slimību monitoringa, 2022. gada rezultāti)

Egļu mūķenes monitorings

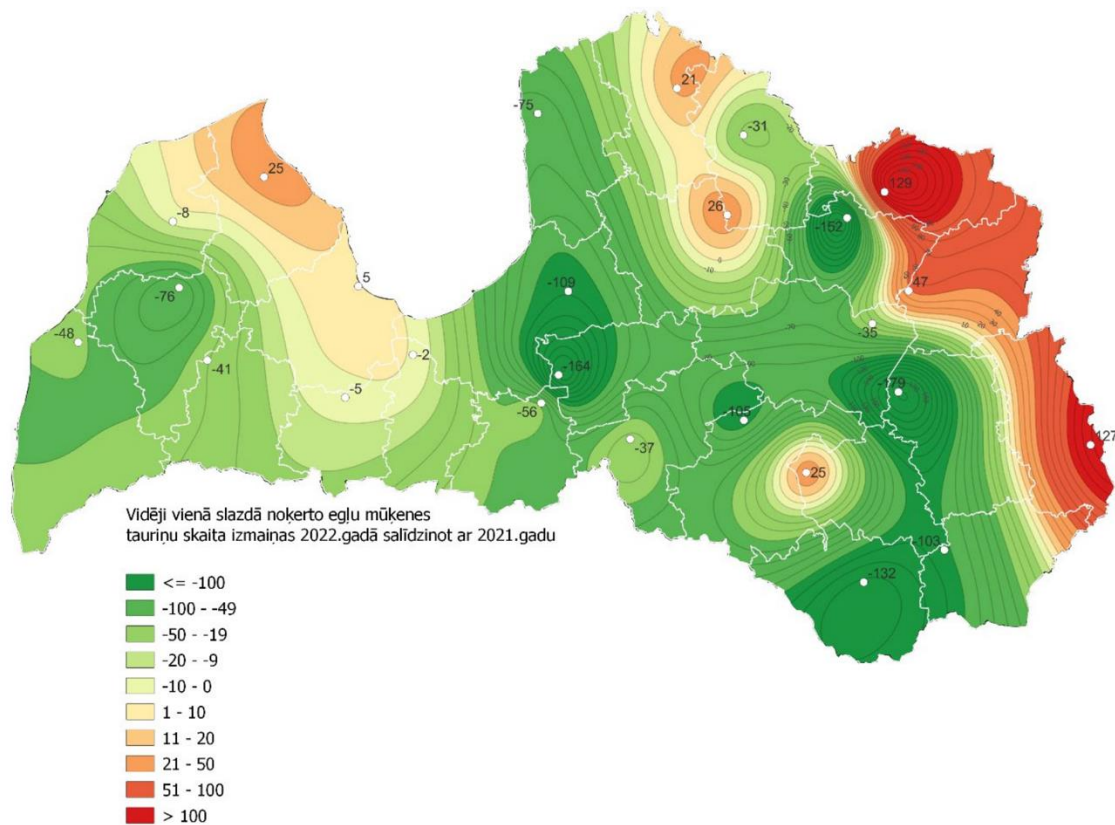
Egļu mūķenes (*Lymantria monacha*) populācija, salīdzinot ar 2021. gadu, nedaudz samazinājās, tomēr palika ļoti augstā līmenī (3.1.4.9. attēls). Reģionāli saglabājas lokāls savairošanās risks. Lielākais vidēji vienā slazdā noķerto tauriņu daudzums novērots Alūksnes un Valmieras parauglaukumos, kur noķerto tauriņu daudzums pārsniedza 300, kas norāda uz ļoti augstu savairošanās risku Latvijas ziemeļaustrumos. Liels tauriņu daudzums slazdos noķerts arī Balvu, Gulvenes, Ludzas, Jelgavas un Madonas parauglaukumos (3.1.4.10. attēls). Lai gan lielākajā Latvijas daļā egļu mūķenes populācija sarukusi, Latvijas austrumu daļā mūķenes populācija būtiski pieaugusi (3.1.4.11. attēls). 2019. gadā Lietuvā novērota egļu mūķenes masveida savairošanās, kuras ierobežošanai tika veikta audžu apstrāde ar bakterioloģiskajiem augu aizsardzības līdzekļiem, izmantojot aviāciju.

3.1.4.9. attēls. Vienā slazdā noķerto egļu mūķenes tauriņu skaita vidēji valstī izmaiņas pa gadiem (kļūdu stabiņi norāda standartkļūdu) (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti)

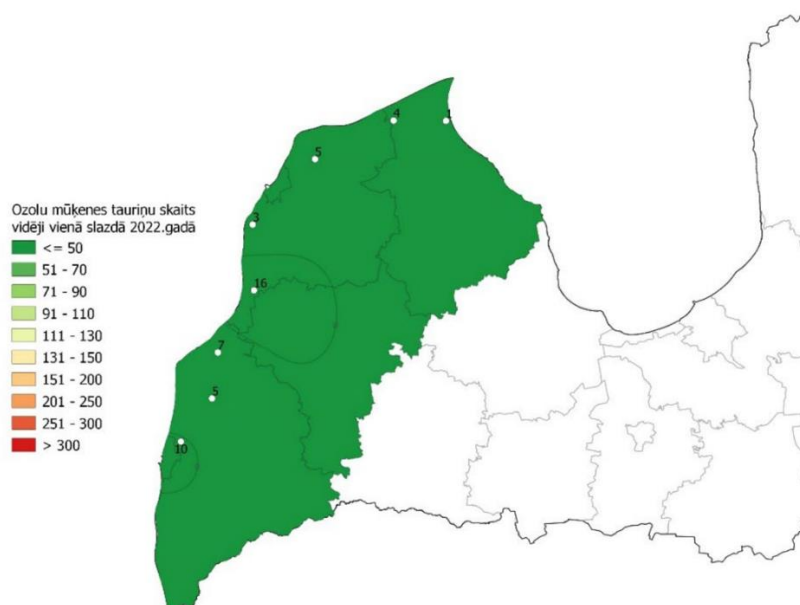
3.1.4.10. attēls. Vidēji vienā slazdā nokerto egļu mūķenes tauriņu skaits 2022. gadā (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti).

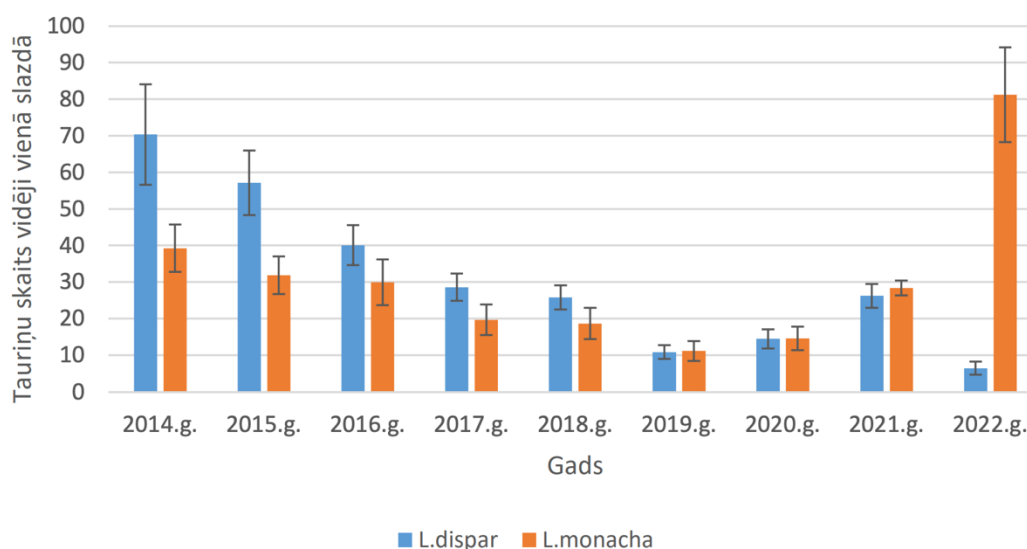
3.1.4.11. attēls. Vidēji vienā slazdā nokerto egļu mūķenes tauriņu skaita izmaiņas 2022. gadā, salīdzinot ar 2021. gadu (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti)

Ozolu mūķenes monitorings

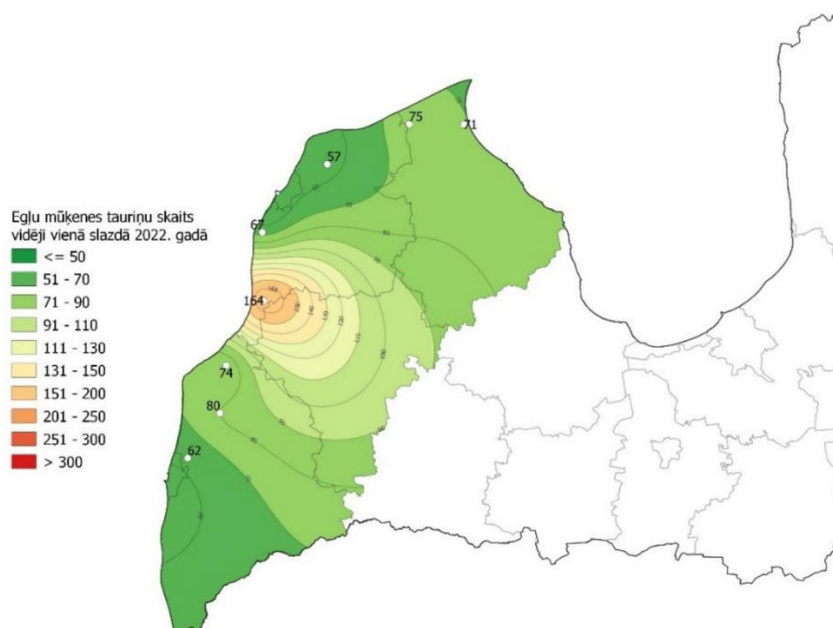
Lai gan atsevišķās vietās (piemēram, Tukuma apkārtnē) novērota ozolu mūķenes lokāla savairošanās, vidēji vienā slazdā noķerto ozolu mūķenes (*Lymantria dispar*) tauriņu skaits monitoringa parauglaukumos saglabājās ļoti zems (3.1.4.12. attēls). Salīdzinot ar 2021. gadu, ozolu mūķenes populācija lapu koku audzēs būtiski samazinājās un saglabājas ļoti zema (3.1.4.13. attēls). Egļu mūķenes populācija lapu koku audzēs strauji pieaugusi. Parauglaukumā pie Jūrkalnes noķerto egļu mūķenes tauriņu skaits vidēji vienā slazdā pārsniedz 150 tauriņus (3.1.4.14. attēls). Visā transekta garumā lapu koku audzēs egļu mūķenes tauriņu skaita ziņā dominē pār ozolu mūķenes tauriņiem.

3.1.4.12. attēls. Vidēji vienā slazdā noķerto ozolu mūķenes tauriņu skaits ozolu mūķenes monitoringa parauglaukumos 2022. gadā (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti)

3.1.4.13. attēls. Feromonu slazdos noķerto ozolu mūķenes un egļu mūķenes tauriņu skaita izmaiņas piejūras parauglaukumos kopš 2014. gada (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti)

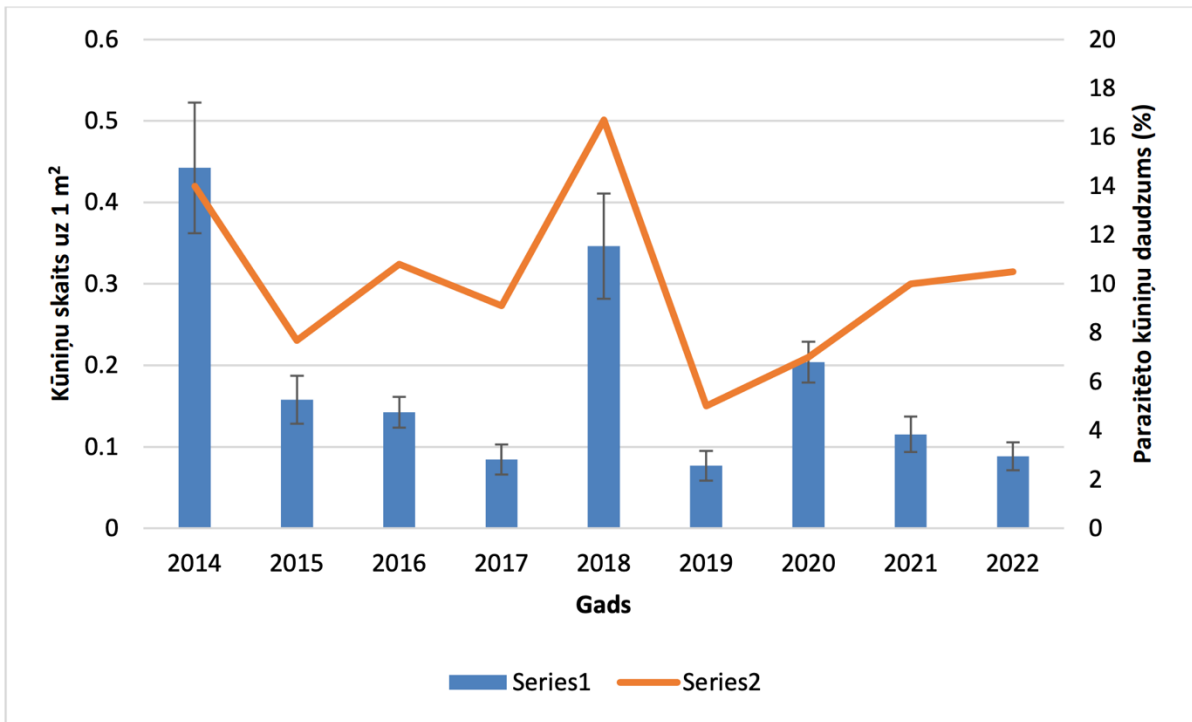

3.1.4.14. attēls. Vidēji vienā slazdā noķerto egļu mūķenes tauriņu skaits ozolu mūķenes monitoringa parauglaukumos 2022. gadā (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti)

Gan ozolu mūķenes, gan egļu mūķenes populācijai piejūras parauglaukumos lapu koku audzēs kopš 2014. gada, kad monitorings tika uzsākts, bija tendence samazināties, bet 2022. gadā novērots straujš populācijas pieaugums tieši egļu mūķenei (3.1.4.13. attēls). 2022. gadā sugu noteikšanai izmantota ģenētiskā analīze, kas dod iespēju nekļūdīgi noteikt sugu proporciju slazdos. Lai gan tiek uzskatīts, ka egļu mūķene sastopama skuju koku audzēs, tā plaši sastopama arī uz daudzām lapu koku sugām. Līdz ar to lielais egļu mūķenes tauriņu skaits slazdos lapu koku audzēs nav pārsteigums.

Zemsegas kontroles monitoringa dati

Zemsedzes kontrolē uzskaitīto priežu sprīžotāja (*Bupalus piniarius*) kūniņu skaits, salīdzinot ar 2021. gadu, vēl nedaudz samazinājies (3.1.4.15. attēls). Ļoti zems priežu sprīžotāja populācijas lielums novērots visā Latvijas teritorijā. Citu zemsegā ziemojošo priežu kaitēkļu klātbūtne (*Panolis flammea*, *Hyloicus pinastri*, *Diprion pini*) nenozīmīga, tomēr novērojams pieaugums priežu sfinga (*Hyloicus pinastri*) un Priežu pūcītes (*Panolis flammea*) populācijām. Būtiskas priežu sprīžotāja populācijas izmaiņas netika konstatētas (3.1.4.16. attēls). No citu sugu kaitēkļiem konstatēti atsevišķi īpatņi (*Hyloicus pinastri*, *Diprion pini*, *Neodiprion sertifer*, *Panolis flammea*).

3.1.4.15. attēls. *Priežu sprīžotāja vidējā skaita uzskaites laukumā valstī izmaiņas pa gadiem (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti)*

3.1.4.16. attēls. *Zemsedzes kontrolē uzskaitīto priežu sprīžotāja kūniņu daudzuma zemsedzē izmaiņas salīdzinot ar 2021. gada pavasari (Meža kaitēkļu un slimību monitorings, 2022. gada rezultāti)*

Citu kaitēkļu un slimību novērtējums

Meža kaitēkļu monitoringa ietvaros tika veiktas 34 audžu apsekošanas pēc meža īpašnieku ziņojumiem. Līdzīgi kā iepriekšējos gados, apsekojumos vairāk konstatētas egļu astonzobu mizgraužu invadētas egles. 2020. gadā pirmo reizi Latvijā novērota zeltvēdera mūķenes (*Euproctis chrysorrhoea*) lokāla savairošanās Tērvetes apkārtnē. Zeltvēdera mūķenes kāpuriem ir indīgi matiņi, kas cilvēkiem var izraisīt alerģisku reakciju. Šobrīd kāpuri konstatēti jau piecās saimniecībās ārpus meža teritorijas. Šim kaitēklim ir ļoti plašs saimniekaugu saraksts. Sastopams arī uz augļu kokiem un krūmiem.

Egļu mazās zāglapsenes *Pristiphora abietina* bojājumi konstatēti Valkas, Rīgas un Rēzeknes reģionos. Talsu, Ventspils, Jelgavas un Daugavpils, Dobeles, Rēzeknes, Madona plānošanas reģionos konstatēta galotņu sešzobu mizgraužu savairošanās, kas rada nopietnu apdraudējumu priežu audzēm arī 2022. gadā. Lielā skaitā galotņu sešzobu mizgrauzis savairojies Stiklu deguma teritorijā un priežu audžu tīklapsenes bojātās audzēs Daugavpils apkārtnē. Citviet konstatēti mazāk nozīmīgu kaitēkļu un slimību bojājumi – alkšņu zilā lapgrauža *Agelastica alni*, apšu lielā un mazā lapgraužu *Melasoma populi*, *M. tremulae* kaitējums, kā arī priežu rūsganās zāglapsenes *Neodiprion sertifer* bojājumi.

Priežu audžu tīklapsenes *Acantholyda posticalis* savairošanās Daugavpils pilsētas mežos apdzisusi saglabājoties nelielai ziemojošo kāpuru populācijai savairošanās epicentrā. Kā jau iepriekš tika prognozēts, 2022. gada vasarā novērota ļoti zema tīklapsēņu lidošanas aktivitāte, un daļai koku vainagi turpināja atjaunoties. Vairāk bojātajās audzēs novērojama intensīva priežu kalšana. Diapauzējošo kāpuru daudzums zemsegā tikai vienā uzskaites laukumā pārsniedza 100 kāpuru uz 1 m². No kopējā kāpuru daudzuma 2022. gadā izlidoja vairāk par 45%. 2023. gadā tīklapsenes aktīva lidošana nav sagaidāma, lai gan izlidos 60% no visiem ziemojošiem kāpuriem. Savairošanās ir gandrīz izdzisusi, tomēr sagaidāms, ka koku kalšana vairāk bojātajās audzēs turpināsies stumbra kaitēkļu, īpaši galotņu sešzobu mizgrauža, darbības rezultātā. Kurzemē akūtā ozolu kalšana simptomi ozoliem 2022. gadā vairs netika konstatēti. Slimība ozoliem vairs nav novērojama.

3.1.5. OGLEKĻA PIESAISTES UN UZGLABĀŠANAS FUNKCIJU MONITORINGS

Monitoringa mērķis ir veikt objektīvus aprēķinus par oglekļa piesaisti un uzglabāšanu SIA “SCA Mežs Latvija” apsaimniekotajās platībās, kā arī nodrošināt CO₂ piesaistes uzskaiti, atbilstoši FSC Pagaidu Nacionālā meža uzraudzības standarta Latvijai (*FSC-STD-LVA-01-2023 LV*) prasībām.

Siltumnīcefekta gāzu (SEG) un oglekļa dioksīda (CO₂) piesaistes aprēķini (skat. 8. pielikumā) par SIA “SCA Mežs Latvija” apsaimniekotajiem meža īpašumiem tiek veikti saskaņā ar nacionālajā SEG inventarizācijā izmantoto metodiku.

3.2. MIKROLIEGUMU SUGU DZĪVOTŅU MONITORINGS

Aizsargājamo teritoriju tīklā konstatēto MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 “Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu” iekļauto sugu dzīvotņu monitorings tiek īstenots

saskaņā ar SCA Mežs Latvija aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa metodiku.

Uz vides pārskata sagatavošanas brīdi, SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās kopumā reģistrēta 51 suga, kas iekļautas MK 2012. gada 18. decembra noteikumos Nr. 940 "Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu" atradnes (kopumā SCA GEO reģistrētas 290 atradnes).

Saskaņā ar SCA Mežs Latvija grupas apstiprināto Aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa īstenošanas plānu 2023 gadam, 2023. gadā monitoringa nodrošināts kopumā 23 mikroliegumu sugām 51 lokācijā.

2023. gadā monitorēto mikroliegumu sugu dzīvotņu izvietojums kartogrāfiski atspoguļots 3.2.1. attēlā savukārt kopsavilkums par 2023. gadā monitoringa rezultātiem aplūkojams 3. pielikumā.

3.2.1. attēls. 2023. gadā monitorēto mikroliegumu sugu dzīvotņu izvietojums

3.3. DIŽKOKU MONITORINGS

Dižkoki - lieli un veci koki, kam ir kultūrvēstures, izglītojoša vai zinātniska funkcija. Tiem ir liela nozīme vispārējās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā. To esamība, kā arī to apdzīvojošo sugu daudzveidība, ir labs vides kvalitātes raksturojums. Dižkoks uztverams kā patstāvīga ekosistēma un ir dzīvotelpa daudzām retām un apdraudētām zīdītāju, putnu, kukaiņu, sēņu u.c. organismu grupām. Koks dižkoka statusu iegūst, sasniedzot vienu no diviem kritērijiem - apkārtmēru vai augstumu.

Uz vides pārskata sagatavošanas brīdi, SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās kopumā reģistrēti 39 dižkoki, kas sasnieguši MK 2010. gada 16. marta noteikumos Nr. 264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” definētos dižkoku izmērus, kā arī 10 koki, kas dižkoku izmērus varētu sasniegt tuvākajā nākotnē.

Aizsargājamo teritoriju tīklā konstatēto dižkoku monitoringa tiek nodrošināts saskaņā ar SCA Mežs Latvija aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa metodiku. Saskaņā ar SCA Mežs Latvija grupas apstiprināto Aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa īstenošanas plānu 2023. gadam, 2023. gadā monitoringa nodrošināts kopumā 6 dižkokiem vai potenciālajiem dižkokiem.

2023. gadā monitorēto dižkoku/potenciālo dižkoku izvietojums kartogrāfiski atspoguļots 3.2.1. attēlā savukārt kopsavilkums par 2023. gadā dižkoku monitoringa rezultātiem aplūkojams 4. pielikumā.

3.3.1. attēls. SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās reģistrētie dižkoki/potenciālie dižkoki, kuri monitorēti 2023. gadā.

3.4. ES NOZĪMES AIZSARGĀJAMO BIOTOPU MONITORINGS

Atbilstoši SCA Mežs Latvija aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa metodikai tiek nodrošināts aizsargājamo teritoriju tīklā konstatēto Eiropas Savienības īpaši aizsargājamo biotopu (atbilstoši Padomes 1992. gada 21. maija Direktīvas 92/43/EEK par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 1. pielikumam) un Latvijā īpaši aizsargājamo biotopu (atbilstoši MK 2017. gada 20. jūnija noteikumiem Nr. 350) monitoringa.

Uz vides pārskata sagatavošanas brīdi, SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās kopumā reģistrēti 22 ES nozīmes aizsargājami biotopi ar kopējo platību 1258,89 ha. Saskaņā ar SCA Mežs Latvija grupas apstiprināto Aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa īstenošanas plānu 2023 gadam, SCA Mežs Latvija grupas apsaimniekotajās platībās 2023. gadā īstenotā monitoringa ietvaros kopumā apsekoti 218 nogabali, kas ietilpst ES nozīmes aizsargājamo biotopu poligonos.

Monitorēto ES nozīmes biotopu izvietojums kartogrāfiski atspoguļots 3.4.1. attēlā, savukārt kopsavilkums par ES nozīmes biotopu monitoringa rezultātiem aplūkojams 5. pielikumā.

3.4.1. attēls. 2023. gadā monitorēto ES nozīmes aizsargājamo biotopu izvietojums

3.5. SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS IETEKMES UZ VIDI ŪDEŅU UN MITRZEMJU AIZSARGJOSLĀS MONITORINGS

Saimnieciskās darbības ietekmes uz vidi ūdeņu un mitrzemju aizsargjoslās monitorings tiek nodrošināts saskaņā ar SCA Mežs Latvija aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa metodikai. Monitoringa ietvaros tiek novērtēta saimnieciskās darbības ietekme uz mežu aizsargjoslu (gar ūdeņiem, gar mitrzemēm, Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpām) vides kvalitāti. Atbilstoši monitoringa metodikai, monitorings tiek veikts vismaz 5 % no iepriekšējā kalendārajā gadā ūdeņu, mitrzemju, Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslās ierīkotajās cirmās. Saskaņā ar SCA Mežs Latvija grupas apstiprināto Aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa īstenošanas plānu 2023 gadam saimnieciskās darbības ietekmes uz vidi ūdeņu un mitrzemju aizsargjoslās veikts 29. nogabalos.

Saimnieciskās darbības ietekmes uz vidi ūdeņu un mitrzemju aizsargjoslās monitoringa ietvaros apsekoto nogabalu izvietojums kartogrāfiski atspoguļots 3.4.1. attēlā, savukārt monitoringa rezultātu kopsavilkums aplūkojams 6. pielikumā.

3.4.1. attēls. Saimnieciskās darbības ietekmes uz vidi ūdeņu un mitrzemju aizsargoslās novērtēšanai 2023. gadā monitorēto nogabalu izvietojums

3.6. VIETĒJAS, REĢIONA VAI VALSTS NOZĪMES KULTŪRAS PIEMINEKĻU MONITORINGS

Aizsargājamo teritoriju tīklā konstatēto vietējas, reģiona vai valsts nozīmes kultūras pieminekļu monitorings tiek nodrošināts saskaņā ar SCA Mežs Latvija aizsargājamo teritoriju tīkla galveno elementu un īpaši saglabājamo vērtību monitoringa metodikai.

Uz vides pārskata sagatavošanas brīdi SCA Mežs Latvija apsaimniekotajās platībās kopumā reģistrēti 6 valsts nozīmes aizsargājami kultūras pieminekļi, 2 vietējas nozīmes, kā arī 17 reģiona nozīmes aizsargājami kultūras pieminekļi.

2023. gadā apsekoti 4 kultūras pieminekļi – Šaursliežu dzelzceļa līnija Gulbene-Alūksne, sliežu ceļi, inženierbūves, aprīkojums, ēkas, ritošais sastāvs; Lodēnu senkapi; Ambrozu senkapi; Tīcānu senkapi (Kara kapi). Apsekošanas laikā novērtēts kultūrvēstures pieminekļu stāvoklis. Kopsavilkums par monitorēto kultūras pieminekļu stāvokli aplūkojams 7. pielikumā.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA

1. ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija 2030.gadam (https://ec.europa.eu/environment/strategy/biodiversity-strategy-2030_en-)
2. Laime B., Lapinskis J., Tjarve D., Spuņģis V. 2017. Pelēko kāpu un klaju iekšzemes kāpu biotopi. Grām.: Laime B. (red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 1. sējums. Piejūra, smiltāji un virsāji. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda, 110-132.
3. Nacionālā meža monitorings. 2022. Latvijas Valsts mežzinātnes institūts "Silava". 1.1. aktivitātes "Meža resursu monitorings" rezultāti, 1.2. aktivitātes "Pirmā līmeņa gaisa piesārņojuma ietekmes novērtēšanas monitorings" rezultāti, 1.3. aktivitātes "Otrā līmeņa gaisa piesārņojuma ietekmes novērtēšanas monitorings" rezultāti, 1.4. aktivitātes "Meža kaitēkļu un slimību monitorings" rezultāti.
4. Pārskats par virszemes un pazemes ūdeņu stāvokli 2020. gadā. Latvijas vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs. Rīga, 2021: 176
5. Tjarve D., Laime B. 2017. Galvenās biotopu atjaunošanas un apsaimniekošanas metodes. Grām.: Laime B. (red.) 2017. Aizsargājamo biotopu saglabāšanas vadlīnijas Latvijā. 1. sējums. Piejūra, smiltāji un virsāji. Dabas aizsardzības pārvalde, Sigulda, 51-52.
6. Vides politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2021: 114
7. Gaisa piesārņojošo vielu inventarizācijas kopsavilkums. 2020. Latvijas informatīvais pārskata ziņojums Eiropas Vides aģentūrai par laika periodu no 1990. gada līdz 2018. gadam: 15
8. LVĢMC sagatavotais 2023. gada iesniegtās SEG inventarizācijas (1990. – 2021. gads) kopsavilkums (sagatavots balstoties uz versiju, kas iesniegta ANO Vispārējai konvencijai par klimata pārmaiņām 15.04.2023.).

IZMANTOTĀS DATUBĀZES

1. SCA ĢEO datu pārvaldības sistēma.
2. Dabas datu pārvaldības sistēma OZOLS - <http://ozols.daba.gov.lv>
3. Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes administrētās informācijas sistēmas <https://is.mantojums.lv/> un <https://karte.mantojums.lv/>
4. Meža valsts reģistrs, Valsts meža dienesta Ģeogrāfiskās informācijas sistēma, meža inventarizācijas dati - <https://gis.vmd.gov.lv/>
5. Teritorijas attīstības plānošanas informācijas sistēma (TAPIS) - <https://tapis.gov.lv/>